

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛОЄВА І.Д.
ТИМОЩУК М.О.

ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ

Конспект лекцій

Одеса
Одеський державний екологічний університет
2014

УДК 504.064.4
Л 68

Рекомендовано методичною радою Одеського державного екологічного університету Міністерства освіти і науки України як конспект лекцій (протокол №7 від 24.04.2014 р.)

Лоєва І.Д., Тимощук М.О.

Екологічне інспектування: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2014. 85 с.

Конспект лекцій для студентів, що навчаються за спеціальністю «Екологічний контроль та аудит», спеціалізація «Прикордонний екологічний контроль» та «Правові аспекти екології».

У конспекті розглядаються питання щодо створення Державної екологічної інспекції України, порядку організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства.

ISBN 978-966-186-149-6

© Лоєва І.Д., Тимощук М.О., 2014
© Одеський державний екологічний університет, 2021

ЗМІСТ

1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНСПЕКЦІЇ	6
1.1 Правові підстави створення і структура системи державного контролю за охороною довкілля	6
1.2 Правові підстави діяльності держекоінспекції у теперішній час	10
1.2.1 Головні завдання Державної екологічної інспекції	10
1.2.2 Права Державної екологічної інспекції	18
1.2.3 Склад Державної екологічної інспекції у теперішній час	20
2 ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА	22
2.1 Організація перевірки та порядок її призначення	22
3 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАНОВИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)	31
3.1 Контроль за використанням і охороною земель та за поведженням з придатними до використання пестицидами і агрохімікатами	31
3.2 Контроль за використанням та охороною надр	34
3.3 Контроль за поведженням з відходами, небезпечними хімічними речовинами, непридатними до використання пестицидами і агрохімікатами	37
3.4 Контроль за охороною і використанням вод та відтворенням водних ресурсів	40
3.5 Контроль за охороною атмосферного повітря	43
3.6 Контроль за охороною, використанням та відтворенням тваринного світу (у тому числі водних живих ресурсів)	45
3.7 Контроль за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів	50
3.8 Контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду	54
3.9 Контроль за утриманням зелених насаджень у населених пунктах України	56
3.10 Радіаційна безпека та екологічний контроль при переміщенні вантажів	57
3.11 Інструментально-лабораторний контроль	59
ЛІТЕРАТУРА	60
ДОДАТОК А	62
ДОДАТОК Б	76

1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНСПЕКЦІЇ

1.1 Правові підстави створення і структура системи державного контролю за охороною довкілля

Чорнобильська аварія, побудова потенційно екологічно небезпечних об'єктів (одеський припортовий завод, проект березівського хлібокомбінату та інш.), а також політична ситуація в СРСР надало підставу УРСР прийняти низку документів щодо забезпечення життєдіяльності на території республіки.

16.07.1990 року було прийнято «Декларацію про державний суверенітет України» [1] у якій Розділ X «Екологічна безпека» встановлює:

- *УРСР самостійно встановлює порядок організації охорони природи на території республіки та порядок використання природних ресурсів.*
- *УРСР має свою національну комісію радіаційного захисту населення.*
- *УРСР має право заборонити будівництво та припинити функціонування будь-яких підприємств, установ, організацій та інших об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці.*
- *УРСР дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу, його молодого покоління.*
- *УРСР має право на відшкодування збитків, заподіяних екології України діями союзних органів.*

03.08.1990 року УРСР приймає Закон «Про економічну самостійність України» [2] у якому ст.10 «Охорона навколишнього природного середовища і раціональне природокористування»:

- *УРСР самостійно регулює відносини природокористування та охорони навколишнього природного середовища в межах своєї території.*
- *Республіканські та місцеві державні органи відповідно до законодавства УРСР визначають норми екологічної безпеки, ліміти і нормативи природокористування, податки за природні ресурси та санкції за шкоду, заподіяну навколишньому середовищу, здійснюють, виходячи з екологічних показників, видачу дозволів і накладання заборони на діяльність підприємств, установ, організацій.*

В законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (26.06.1991року) [3] ст.20 встановлюється компетенція спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів. Спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів є Мінприроди України. Згідно із ст. 20 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» до компетенції Мінприроди і його органів на місцях належить:

А) здійснення комплексного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, проведення єдиної науково-технічної політики з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, координація діяльності міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій в цій галузі;

Б) державний контроль за використанням і охороною земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони, а також за додержанням норм екологічної безпеки.

Створення надійних механізмів екологічної безпеки з урахуванням правових, екологічних і інформаційно-технічних реалій повино бути одією з основних завдань держави і суспільства.

Держава в своїй екологічній політиці повина передбачити три основні функції, які повині бути спрямовані на забезпечення національної безпеки держави в цілому. Це:

- розробка й прийняття основних законів, норм і правил;
- створення системи ефективного контролю виконання цих правил і норм;
- створення системі покарань за екологічні правопорушення.

Створення екологічної інспекції в системі Мінприроди України припадає на 1993 рік.

З 1 січня 1993 року була створеня Головна екологічна інспекція Мінприроди України, яка крім проведення інспекційних перевірок почала займатися розробкою законодавчої і нормативно-правової бази щодо здійснення державного екологічного контролю.

Державна екологічна інспекція (ДЕІ) була створена Постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.1993р. №641 «Про створення Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України» [4]. Вона була створена при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища у складі: Головної

екологічної інспекції Міністерства (Головекоінспекція), інспекцій охорони Чорного та Азовського морів і екологічних інспекцій Республіки Крим, областей, м.м. Києва та Севастополя, відповідних територіальних органів Міністерства.

Всі інспекції цією постановою були визначені як спеціальні підрозділи Мінприроди з правом носити форму встановленого зразку та вогнепальної зброї.

12 листопада 1993 року Постановою КМУ №925 було затверджено «Положення про Державну екологічну інспекцію Міністерства охорони навколишнього природного середовища України» [5].

У зв'язку з ліквідуванням 15 грудня 1994 року Мінприроди України і створення на його базі Мінекобезпеки, були внесені зміни і в систему Державної екологічної інспекції – на її базі створена Державна екологічна інспекція Мінекобезпеки України з додатковими функціями по здійсненню радіаційного контролю. Положення про цю інспекцію затверджено постановою КМУ №244 від 2.03.1998р.

Після створення на базі Мінекобезпеки України та ряду інших центральних органів виконавчої влади Мінекоресурсів України, Державна екологічна інспекція як система була ліквідована, а на її базі створена Державна екологічна інспекція Мінекоресурсів України.

У 2001 році Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2001р. №1520 було затверджено нове Положення про Державну екологічну інспекцію. (із змінами) [6]. Згідно з цим Положенням Державна екологічна інспекція є урядовим органом державного управління, який діє у складі Мінекоресурсів і йому підпорядковується.

Тобто Держекоінспекція стає самостійною юридичною особою, з відповідними печатками.

Основними завданнями Держекоінспекції є:

- участь у межах своєї компетенції у реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів (земля, надра, поверхневі води, атмосферне повітря, тваринний та рослинний світ, природні ресурси територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України), поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, екологічної та в межах компетенції радіаційної безпеки, заповідної справи;
- здійснення державного контролю за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення та охорони природних ресурсів, екологічну та в межах своєї компетенції радіаційну безпеку, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами) та небезпечними хімічними речовинами.

Отже з всего вище сказаного, слід відзначити, що забезпечення екологічної безпеки можливо лише у природоохоронній системі, в основі якої:

- жорсткий екологічний контроль;
- достовірна оцінка стану навколишнього природного середовища;
- оперативне реагування і адекватні заходи щодо попередження шкоди навколишньому природному середовищу від аварійних ситуацій;
- регулювання природокористування через ліцензування;
- найбільш повне усунення негативного впливу від господарської діяльності, встановлення лімітів їх впливу і стягнення платежів для компенсації впливу (виконання природоохоронних заходів);
- розробка екологічних заходів і програм, спрямованих на покращення екологічної ситуації.

Хронологія діяльності екологічної інспекції

1. 1991р. – створення Мінприроди України;
2. 1992р. – наказом Мінприроди в складі міністерства створена Головна екологічна інспекція як орган виконачої влади;
3. 1993р. – постановою КМУ від 13.08.1993р. №641 створена Державна екологічна інспекція;
4. 1993р. – постановою КМУ від 12.11.1993р. №925 затверджено Положення про Державну екологічну інспекцію. ДЕІ є органом виконавчої влади;
5. 2001р. – постановою КМУ від 17.11.2001р. №1520 затверджено нове положення про Державну екологічну інспекцію. ДЕІ становиться урядовим органом державного управління.
6. 2004р. - постановою КМУ від 10.06.2004р. №770 затверджена нова редакція положення про Державну екологічну інспекцію.
7. 2006р. - наказом Мінприроди України екологічні інспекції виведено з складу обласних управлінь охорони природи і створені обласні екологічні інспекції як самостійні юридичні особи.

1.2 Правові підстави діяльності держекоінспекції у теперішній час

На сьогоднішній день Державна екологічна інспекція здійснює свої повноваження на підставі Положення, яке затверджено Указом Президента України від 13.04.2011 року №454/2011 [8].

Згідно з цим Положенням Державна екологічна інспекція України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України.

Держекоінспекція України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для забезпечення реалізації державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

1.2.1 Головні завдання Державної екологічної інспекції

Основними завданнями Держекоінспекції України є:

- внесення Міністрові пропозицій щодо формування державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;
- реалізація державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів; додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду; за екологічною та радіаційною безпекою (у тому числі у пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення) під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів; біологічною і генетичною безпекою щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі; поведженням з відходами (крім поведження з радіоактивними відходами) і небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами;
- інші завдання, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

Держекоінспекція України відповідно до покладених завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та подає їх Міністрові для погодження і внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами – нерезидентами вимог:

а) законодавства про екологічну та радіаційну безпеку:

у процесі проведення наукових, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, впровадження у виробництво відкриттів, винаходів, використання нової техніки, устаткування, технологій і систем, що імпортуються;

на військових (у тому числі іноземних держав у місцях їх базування на території України) і оборонних об'єктах, об'єктах органів Міністерства внутрішніх справ України, Державної пенітенціарної служби України, Служби безпеки України та Адміністрації Державної прикордонної служби України у місцях їх постійної дислокації, а також під час передислокації військ і військової техніки з використанням автомобільних, повітряних, залізничних та плавучих транспортних засобів, проведення військових навчань, маневрів;

на пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів;

під час здійснення діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

під час здійснення операцій із металобрухтом, проведення екологічного контролю експортних партій брухту чорних та кольорових металів;

щодо додержання вимог висновків державної екологічної експертизи;

б) законодавства про використання та охорону земель щодо:

консервації деградованих і малопродуктивних земель;

збереження водно-болотних угідь;

виконання екологічних вимог при наданні у власність і користування, в тому числі в оренду, земельних ділянок;

здійснення заходів щодо запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами;

додержання режиму використання земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, а також територій, що підлягають особливій охороні;

додержання екологічних нормативів з питань використання та охорони земель;

встановлення та використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також щодо додержання режиму використання їх територій;

ведення будівельних, днопоглиблювальних робіт, видобування піску і гравію, прокладення кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;

в) законодавства про охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів щодо:

реалізації державних, цільових, міждержавних та регіональних програм з оздоровлення, використання і охорони вод, відтворення водних ресурсів;

наявності та дотримання умов виданих дозволів, установлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, лімітів забору і використання води та скидання забруднюючих речовин;

права державної власності на води;

дотримання правил ведення водокористувачами первинного обліку кількості вод, що забираються із водних об'єктів і скидаються до них, та визначення якості води;

дотримання встановленого режиму господарської діяльності у зонах санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання, водоохоронних зонах, прибережних захисних смугах, смугах відведення та берегових смугах водних шляхів;

здійснення водокористувачами заходів із запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дощовими, сніговими) водами, що відводяться з їх території;

виконання заходів з економного використання водних ресурсів;

використання вод (водних об'єктів) відповідно до цілей та умов їх надання;

здійснення погоджених у встановленому порядку технологічних, лісомеліоративних, гідротехнічних та інших заходів щодо охорони вод від вичерпання, поліпшення їх стану, а також припинення скидання забруднених зворотних вод (стічні, шахтні, кар'єрні, дренажні води), баластних та лляльних вод;

здійснення робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків аварій, які можуть спричинити погіршення якості води;

дотримання екологічних вимог під час проектування, розміщення, будівництва, реконструкції та прийняття в експлуатацію підприємств, споруд, інших об'єктів;

виконання заходів, пов'язаних із попередженням шкідливої дії води і ліквідацією її наслідків;

дотримання регламентів скидання промислових забруднених стічних чи шахтних, кар'єрних, рудникових вод з накопичувачів, норм і правил експлуатації технологічних водойм (ставки – охолоджувачі теплових і атомних станцій, рибоводні ставки, ставки-відстійники та інші);

якості та кількості скинутих у водні об'єкти зворотних вод і забруднюючих речовин;

використання, відтворення і охорони морського середовища і природних ресурсів внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України та континентального шельфу України, додержання норм екологічної безпеки;

проведення навантажувально-розвантажувальних операцій у портах, портових пунктах та на рейдах;

дотримання суднами, кораблями та іншими плавучими засобами міжнародних конвенцій про запобігання забрудненню морського середовища;

обсягів використання водних ресурсів, їх обліку й достовірності звітних даних про обсяги використаної води;

г) законодавства про охорону атмосферного повітря щодо:

виконання запланованих і затверджених загальнодержавних, галузевих або регіональних природоохоронних програм;

наявності та додержання дозволів на викиди забруднюючих речовин; забезпечення безперебійної ефективної роботи і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для очищення викидів і зменшення рівнів впливу фізичних та біологічних факторів;

додержання нормативів у галузі охорони атмосферного повітря;

додержання екологічних показників нафтопродуктів (бензину автомобільного та дизельного палива), які реалізуються шляхом оптової та роздрібною торгівлі суб'єктами господарювання;

порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ у господарських цілях;

надання своєчасної, повної та достовірної інформації про стан атмосферного повітря, визначення видів і обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря;

д) законодавства про охорону, захист, використання та відтворення лісів щодо:

законності вирубки, ушкодження дерев і чагарників, знищення або ушкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових

розплідниках і на плантаціях, а також молодняку природного походження й самосівів на площах, призначених під лісовідновлення;

раціонального та невиснажливого використання лісових ресурсів;
добування, здійснення побічного та супутнього спеціального лісокористування;

виконання комплексу необхідних заходів захисту для забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних рубок, шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу, застосування пестицидів і агрохімікатів у лісовому господарстві й лісах;

використання полезахисних лісосмуг, водоохоронних і захисних лісових насаджень;

заготовки деревини відповідно до затвердженого лісосічного фонду, в тому числі розрахункової лісосіки;

недопущення експлуатації нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, транспортних шляхів, магістральних трубопроводів, комунальних і інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає шкідливому впливу на стан і відтворення лісів;

збереження корисної для лісу фауни;

е) законодавства щодо охорони, утримання і використання зелених насаджень;

є) законодавства про використання, охорону і відтворення рослинного світу;

ж) законодавства про охорону, раціональне використання та відтворення тваринного світу щодо:

використання об'єктів тваринного світу;

регулювання чисельності диких тварин;

використання і відтворення рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин, занесених до Червоної книги України;

охорони тваринного світу на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду України;

охорони середовища перебування, шляхів міграції, переселення, акліматизації і схрещування диких тварин;

ввезення в Україну і вивезення за її межі об'єктів тваринного світу;

захисту диких тварин від жорстокого поводження;

дотримання права державної власності на тваринний світ;

з) законодавства щодо дотримання правил створення, поповнення, зберігання, використання та державного обліку зоологічних, ботанічних колекцій і торгівлі ними;

и) законодавства під час ведення мисливського господарства та полювання;

і) законодавства про збереження об'єктів рослинного та тваринного світу, занесених до Червоної та Зеленої книг України, формування, збереження й використання екологічної мережі;

ї) законодавства про додержання режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

й) законодавства про охорону, використання і відтворення риби та інших водних живих ресурсів щодо:

зариблення, здійснення контрольованого вилову, акліматизації, рибництва, утримання і відтворення у неволі чи напіввільних умовах з комерційною та іншими цілями;

меліоративного вилову малоцінних і хижих видів риб, шкідливих водних організмів;

достовірності звітних даних про обсяги використання рибних та інших водних живих ресурсів;

охорони, використання, відтворення риби та інших водних живих ресурсів у виключній (морській) економічній зоні України;

дотримання міжнародних договорів України в галузі регулювання риболовства;

штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах;

порядку та умов здійснення промислового, любительського, спортивного, наукового рибальства на водних об'єктах України;

забезпечення рибозахисними обладнаннями водозабірних споруд;

проведення рибозахисних заходів на водозабірних та інженерних спорудах меліоративних систем та вивчення технічного стану рибозахисного обладнання;

к) законодавства у сфері хімічних джерел струму в частині забезпечення екологічної безпеки виробництва хімічних джерел струму та утилізації відпрацьованих хімічних джерел струму, ведення обліку обсягів накопичення відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію;

л) законодавства щодо дотримання вимог реєстрації в судових документах операцій зі шкідливими речовинами та сумішами;

м) законодавства про поводження з відходами щодо:

дотримання вимог виданих дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами;

дотримання вимог виданих лімітів на утворення та розміщення відходів;

складання і ведення реєстру об'єктів утворення відходів та реєстру місць видалення відходів;

перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;

збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення, захоронення відходів;

ведення первинного обліку кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються,

утилізуються, знешкоджуються та видаляються, подання відповідної статистичної звітності в установленому порядку та паспортизації таких відходів;

виконання вимог нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку, при виробництві продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням;

недопущення змішування та захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія;

дотримання правил і режиму експлуатації установок, виробництв з оброблення та утилізації відходів;

дотримання правил зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації, захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин, небезпечних речовин;

додержання вимог екологічної безпеки при транспортуванні, зберіганні, використанні, знешкодженні й похованні хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних речовин і відходів;

своєчасності й повноти виконання заходів щодо захисту земель від засмічення відходами;

н) законодавства щодо наявності дозволів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, дотримання їх умов;

о) Конвенції з міжнародної торгівлі вимираючими видами дикої фауни і флори CITES у пунктах пропуску через державний кордон України та в зоні діяльності митниць призначення та відправлення;

3) складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом;

4) подає Міністрові пропозиції щодо: видачі, зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу, в тому числі водних живих ресурсів, а також установлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища;

5) надає центральним органам виконавчої влади, їх територіальним органам, місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування приписи щодо зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, ліцензій, сертифікатів, висновків, рішень, лімітів, квот, погоджень, свідоцтв на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення

об'єктів рослинного і тваринного світу, в тому числі водних живих ресурсів, ліцензій на проведення землевпорядних та землеоціночних робіт, а також щодо встановлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища;

6) вносить у встановленому порядку центральним органам виконавчої влади, їх територіальним органам, місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування вимоги щодо приведення у відповідність із законодавством прийнятих ними рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання, відтворення та охорони природних ресурсів;

7) призначає громадських інспекторів з охорони довкілля та видає їм посвідчення, організовує їх роботу, надає їм методичну та практичну допомогу, вживає заходів до усунення виявлених недоліків і порушень в їх діяльності;

8) забезпечує інформування громадськості про реалізацію державної політики у відповідній сфері;

9) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління Держекоінспекції України, затверджує їх положення (статути), в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників, формує кадровий резерв на посади керівників таких підприємств, установ та організацій;

10) виконує у межах повноважень інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

11) формує державне замовлення на підготовку фахівців у відповідній сфері;

Держекоінспекція України з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті Держекоінспекції України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює в установленому порядку добір кадрів в апарат Держекоінспекції України та на керівні посади в її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, формує в установленому порядку кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та працівників апарату Держекоінспекції України, її територіальних органів;

3) контролює діяльність територіальних органів Держекоінспекції України;

4) організовує планово-фінансову роботу в апараті Держекоінспекції України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та

організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів;

5) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних із діяльністю Держекоінспекції України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

6) реалізовує у межах своїх повноважень державну політику у сфері охорони державної таємниці та інформації з обмеженим доступом, що є власністю держави, здійснює в установленому порядку контроль за станом охорони та збереження такої інформації в Держекоінспекції України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

7) забезпечує у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

8) організовує ведення діловодства та архіву в апараті Держекоінспекції України відповідно до встановлених правил;

9) організовує у межах своїх повноважень наукову, науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж.

1.2.2 Права Державної екологічної інспекції

Держекоінспекція України для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців (за їх згодою), працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

2) одержувати інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб;

3) скликати наради, створювати комісії та робочі групи;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, в тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

5) проводити перевірки з питань, що належать до її компетенції, видавати за їх результатами обов'язкові для виконання приписи, розпорядження;

6) зупиняти транспортні (в тому числі плавучі) засоби та проводити їх огляд, огляд знарядь добування об'єктів рослинного та тваринного світу (в тому числі водних живих ресурсів) в місцях їх добування, зберігання, перероблення та реалізації;

7) оглядати в пунктах пропуску через державний кордон, на митницях призначення та відправлення всі види автомобільних транспортних засобів у порядку, визначеному законодавством, з метою виявлення екологічно небезпечних і заборонених до вивезення з України та ввезення в Україну вантажів;

8) перевіряти документи на право спеціального використання природних ресурсів (дозволи, ліцензії, сертифікати, висновки, рішення, ліміти, квоти, погодження, свідоцтва);

9) виконувати відбір проб та інструментально-лабораторні вимірювання показників складу і властивостей викидів стаціонарних та пересувних джерел забруднення атмосферного повітря, ґрунтів, вод лляльних, баластних, зворотних, поверхневих та морських, вимірювання показників складу та властивостей підземних вод у пробах із спостережувальних свердловин на об'єктах, що обстежуються, та вимірювання екологічних показників нафтопродуктів (бензину автомобільного та дизельного палива), які реалізуються шляхом оптової та роздрібної торгівлі суб'єктами господарювання;

10) здійснювати відповідно до законодавства фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку як допоміжний засіб для запобігання та розкриття порушень вимог законодавства про охорону, використання та відтворення тваринного світу;

11) вилучати в установленому порядку в осіб знаряддя добування об'єктів тваринного світу (в тому числі водних живих ресурсів), транспортні (в тому числі плавучі) засоби, обладнання та предмети, що є знаряддям добування об'єктів тваринного світу (в тому числі водних живих ресурсів), незаконно добуті природні ресурси і продукцію, що з них вироблена, а також відповідні документи (ліцензії, дозволи тощо);

12) розраховувати розмір збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, та пред'являти претензії;

13) викликати громадян для одержання усних та письмових пояснень у зв'язку з порушенням ними вимог законодавства про охорону, використання та відтворення тваринного світу;

14) доставляти осіб, які вчинили порушення вимог законодавства про охорону, використання та відтворення тваринного світу, до органів внутрішніх справ, Державної прикордонної служби України або виконавчих органів місцевих рад, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення правопорушення;

15) приймати рішення про обмеження чи зупинення (тимчасово) діяльності підприємств і об'єктів незалежно від їх підпорядкування та форми власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на використання природних ресурсів, з перевищенням нормативів гранично допустимих викидів впливу фізичних та біологічних факторів і

лімітів скидів забруднюючих речовин, за винятком суб'єктів підприємницької діяльності (інвесторів), що провадять свою діяльність відповідно до законодавства про угоди щодо розподілу продукції;

16) опломбовувати приміщення, устаткування, апаратуру підприємств, установ, організацій та об'єктів, стосовно яких було прийняте в установленому порядку рішення про обмеження чи тимчасове зупинення їх діяльності;

17) приймати рішення про відновлення діяльності підприємств, установ і організацій та експлуатацію об'єктів, стосовно яких було прийняте в установленому порядку рішення про обмеження чи тимчасове зупинення їх діяльності, після усунення всіх виявлених порушень;

18) вживати в установленому порядку заходів досудового врегулювання спорів, виступати позивачем та відповідачем у судах;

19) передавати до прокуратури, органів досудового слідства та органів дізнання матеріали про діяння, в яких вбачаються ознаки злочину;

20) використовувати за погодженням із Міністерством внутрішніх справ України спеціальні транспортні засоби, які мають кольорографічне забарвлення та напис з емблемою;

21) виконувати в установленому порядку арбітражні вимірювання концентрацій забруднюючих речовин у контрольних пробах.

1.2.3 Склад Державної екологічної інспекції у теперішній час

На сьогоднішній день Постановою Кабінету Міністрів України від 14.09.2001 року № 995 [9] утворено як юридичні особи публічного права такі територіальні органи Державної екологічної інспекції:

Державна екологічна інспекція в Автономній Республіці Крим;

Державна екологічна інспекція у Вінницькій області;

Державна екологічна інспекція у Волинській області;

Державна екологічна інспекція у Дніпропетровській області;

Державна екологічна інспекція у Донецькій області;

Державна екологічна інспекція у Житомирській області;

Державна екологічна інспекція у Закарпатській області;

Державна екологічна інспекція у Запорізькій області;

Державна екологічна інспекція у Івано-Франківській області;

Державна екологічна інспекція у Київській області;

Державна екологічна інспекція у Кіровоградській області;

Державна екологічна інспекція у Луганській області;

Державна екологічна інспекція у Львівській області;

Державна екологічна інспекція у Миколаївській області;

Державна екологічна інспекція у Одеській області;

Державна екологічна інспекція у Полтавській області;

Державна екологічна інспекція у Рівненській області;
Державна екологічна інспекція у Сумській області;
Державна екологічна інспекція у Тернопільській області;
Державна екологічна інспекція у Харківській області;
Державна екологічна інспекція у Херсонській області;
Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області;
Державна екологічна інспекція у Черкаській області;
Державна екологічна інспекція у Чернівецькій області;
Державна екологічна інспекція у Чернігівській області;
Державна екологічна інспекція у м. Києві;
Державна екологічна інспекція у м. Севастополі;
Державна Азово-Чорноморська екологічна інспекція;
Державна Азовська морська екологічна інспекція;
Державна екологічна інспекція Північно-Західного регіону Чорного моря.

2 ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства затверджено Наказом Минприроди від 10.09.2008р. № 464 [10].

Цей Порядок розроблено відповідно до Законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" [7], Положення про Державну екологічну інспекцію, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011р. №454/2011 [8].

2.1 Організація перевірки та порядок її призначення

Перевірки суб'єктів господарювання здійснюються з метою визначення екологічного стану об'єкту, ступеню і характеру його впливу на навколишнє природне середовище, дотримання об'єктом вимог законодавства, норм і правил в галузі охорони природи і природокористування. Перевірки проводяться для здійснення заходів по усуненню виявлених порушень, попередження негативного впливу об'єкта на навколишнє середовище.

Перевірці підлягають будь-які підприємства, організації і установи (суб'єкти господарювання). Періодичність здійснення перевірок визначається відповідно до Критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.2008 № 212 [11], із урахуванням екологічної ситуації в районі розташування об'єкта перевірки, ступеня і характеру його впливу на навколишнє природне середовище.

Згідно із постановою [11] суб'єкти господарювання незалежно від форми власності розподіляються за високим, середнім та незначним ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища.

Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів з високим ступенем ризику є:

1) наявність в них об'єктів, що:

- становлять підвищену екологічну небезпеку, або потенційно небезпечних об'єктів, в обігу яких перебувають небезпечні речовини I і II класу небезпеки, або таких, що забезпечують перевезення небезпечних вантажів;

- забезпечують життєдіяльність населених пунктів, зокрема водопровідно-каналізаційні господарства та підприємства, що провадять діяльність у сфері поводження з відходами;

2) провадження ними діяльності, що:

- спричиняє викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі більш як 5тис. тонн на рік, водоспоживання і водовідведення - більш як 25 тис. куб. метрів на рік чи призводить до утворення та розміщення відходів I і II класу небезпеки - більш як 100 тонн на рік або інших відходів - більш як 1 тис. куб. метрів на рік;

- пов'язана з вирубкою лісу, використанням водних живих ресурсів, веденням мисливського господарства та збереженням природно-заповідного фонду.

Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів із середнім ступенем ризику є:

1) наявність в них об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, або потенційно-небезпечних об'єктів, в обігу яких перебувають небезпечні речовини III і IV класу небезпеки;

2) провадження ними діяльності, що спричиняє викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі близько 5тис. тонн на рік, водоспоживання і водовідведення - до 25тис. куб. метрів на рік чи призводить до утворення та розміщення відходів I і II класу небезпеки - близько 100 тонн на рік або інших відходів - близько 1 тис. куб. метрів на рік.

Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів з незначним ступенем ризику є наявність в них об'єктів, що не належать до високого або середнього ступеня ризику для навколишнього природного середовища та не підлягають державному обліку.

Перевірки здійснюють державні інспектори з охорони природи, відповідних Державних екологічних інспекцій.

Перевірки поділяються на планові та позапланові.

Планові перевірки суб'єктів господарювання проводяться:

- з високим ступенем ризику - не частіше одного разу на рік,
- із середнім ступенем ризику - не частіше одного разу на два роки,
- з незначним ступенем ризику - не частіше одного разу на три роки

В кожній держкоінспекції складаються річні або квартальні плани здійснення перевірок, які затверджуються до 1 грудня року, що передуює плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передуює плановому.

Держкоінспекція оприлюднює затверджені плани перевірок шляхом розміщення їх в мережі Інтернет.

Планові та позапланові перевірки здійснюються в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Планова перевірка здійснюється відповідно до квартального плану діяльності відповідної державної екологічної інспекції і, як вже відмічалось, проводиться за наказом керівника інспекції.

Держінспекція не пізніше як за десять днів до початку проведення планової перевірки надсилає рекомендованим листом чи телефонограмою за рахунок коштів інспекції, або вручає особисто посадовій особі суб'єкта господарювання під розписку повідомлення про проведення планової перевірки.

У повідомленні про проведення планової перевірки зазначається дата початку та закінчення перевірки, найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснюється перевірка, найменування Держінспекції.

Тривалість планової перевірки не повинна перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єкта малого підприємництва - п'яти робочих днів. Продовження строку здійснення планової перевірки не допускається.

Позаплановою перевіркою є перевірка, яка не передбачена планом роботи держінспекції.

Позапланова перевірка проводиться за наявності таких обставин:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідної держінспекції про здійснення заходу державного нагляду (контролю) на його бажання;
- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у документах обов'язкової звітності, поданих суб'єктом господарювання;
- перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів держінспекції;
- звернення фізичних та юридичних осіб про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства. Позаплановий захід у цьому разі здійснюється тільки за наявності згоди центрального органу виконавчої влади на його проведення;
- неподання у встановлений термін суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкоджали поданню таких документів.

Під час проведення позапланової перевірки державні інспектори перевіряють лише ті питання, необхідність висвітлення яких стала підставою для її проведення.

Суб'єкт господарювання повинен ознайомитися з підставою проведення позапланової перевірки.

Тривалість позапланової перевірки не повинна перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів.

Продовження терміну проведення позапланової перевірки з будь-яких підстав не допускається.

Для здійснення планової або позапланової перевірки керівником відповідної інспекції або його заступником видається наказ про проведення перевірки, який має містити:

- найменування суб'єкта господарювання, підстава перевірки та предмет перевірки;
- період, за який буде здійснюватись перевірка;
- визначення виконавців перевірки із залученням, у разі потреби, спеціалістів інших органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками);
- перелік питань, щодо яких буде здійснюватися перевірка.

На підставі наказу оформляється направлення на проведення перевірки, яке підписується керівником або заступником керівника інспекції (із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові) і засвідчується печаткою.

При перевірці об'єктів, які підпадають під дію Закону України "Про державну таємницю", державні інспектори повинні мати при собі допуск установленого зразка і пред'являти зазначений документ на вимогу керівництва суб'єкта господарювання.

Перевірка складається з таких основних частин:

- підготовка до перевірки;
- проведення перевірки;
- оформлення результатів перевірки (складання акта перевірки, оформлення інших матеріалів перевірки);
- обговорення результатів перевірки, підписання акта перевірки;
- застосування адміністративних стягнень до порушників законодавства про охорону навколишнього природного середовища (у разі виявлення порушень).

Під час підготовки до планової перевірки державний інспектор, якому доручено її здійснення, зобов'язаний:

- підготувати проект наказу і направлення на проведення перевірки;
- повідомити суб'єкта господарювання про проведення планової перевірки;
- ознайомитися з матеріалами та актами попередніх перевірок об'єкта (у разі наявності);
- визначити перелік питань, які мають бути перевірені під час перевірки.

Перед початком перевірки державні інспектори зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі направлення на перевірку та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу держінспекції і надати копію направлення.

Суб'єкт господарювання має право не допускати держінспектора до здійснення перевірки, якщо держінспектор не пред'явив своє службове посвідчення і не надав копію направлення на перевірку.

Під час проведення перевірки перевіряються наявність та чинність дозвільних документів, які підтверджують право на здійснення господарської діяльності, пов'язаної з використанням природних ресурсів (розміщення відходів, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, викиди в атмосферне повітря з стаціонарних джерел, спеціальне використання природних ресурсів), транскордонним переміщенням об'єктів рослинного й тваринного світу, та інших документів, необхідних для здійснення перевірки.

Крім цього, перевірка здійснюється на території суб'єкта господарювання - на виробничих майданчиках, у цехах, у місцях розташування обладнання, земельних ділянках, у тому числі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, шляхом візуального огляду із застосуванням, у разі необхідності, інструментально-лабораторного, радіаційного та інших методів контролю.

При здійсненні перевірок на об'єктах, діяльність чи експлуатація яких пов'язана із впливом на довкілля шляхом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти, розміщення відходів, забруднення ґрунтів, проводиться перевірка здійснення суб'єктом господарювання інструментально-лабораторних вимірювань при виробничому контролі за дотриманням встановлених нормативів, а також, у разі необхідності, здійснення відбору проб та інструментально-лабораторні вимірювання за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених нормативів.

Державні інспектори під час здійснення перевірок мають право:

- вимагати усунення виявлених порушень вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- відбирати зразки продукції, одержувати пояснення, довідки, документи, матеріали, відомості з питань, що виникають під час державного контролю, відповідно до закону;
- вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню державного контролю;
- надавати обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень і недоліків;
- накладати штрафні санкції та вживати заходи, передбачені законом.

Державні інспектори зобов'язані:

- повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний контроль у межах повноважень, передбачених законом;
- не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час проведення заходів державного нагляду (контролю), якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій та пожеж;
- надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення державного нагляду (контролю) відповідно до вимог законодавства;
- забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці, що стає доступною посадовим особам під час здійснення перевірок;
- ознайомлювати керівника суб'єкта господарювання, або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами державного нагляду (контролю) в строки, передбачені законом;
- дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання.

Державні інспектори проводять перевірки об'єкта в присутності керівника суб'єкта господарювання або уповноважених ним осіб.

У разі, якщо державний інспектор не допускається до проведення перевірки, ним складається акт про відмову в проведенні перевірки. В цьому акті зазначаються посада, прізвище, ім'я, по батькові особи керівника суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи, яку ознайомлено з актом та якій вручено акт під розписку, або робиться відмітка щодо відмови від ознайомлення з актом та його отримання. У разі, якщо керівник або уповноважена ним особа суб'єкта господарювання відмовляється особисто отримати акт про відмову, такий акт із зазначенням в ньому реєстраційного номера передається через канцелярію суб'єкта господарювання або відправляється йому рекомендованим листом.

Перевірка проводиться за оригіналами або належним чином оформленими копіями документів, наданими керівником або уповноваженою ним особою суб'єкта господарювання, щодо якого здійснюється перевірка.

У разі виявлення фальсифікацій або підробок документів державні інспектори зазначають про це в акті перевірки та передають відповідні матеріали до правоохоронних органів згідно із законодавством.

За фактами виявлених під час перевірки порушень державний інспектор має право одержувати усні або письмові пояснення від керівника або уповноваженої ним особи, особи, відповідальної на об'єкті за стан дотримання вимог природоохоронного законодавства. Такі пояснення долучаються до матеріалів перевірки.

За результатами проведеної перевірки, в тому числі спільної з іншими органами державного нагляду (контролю), державним інспектором складається акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства.

Не допускається включення до акта перевірки інформації або висновків, які не підтверджені документально, пропозицій, а також інформації, наданої правоохоронними органами.

В акті перевірки зазначаються:

- дата та місце складання акта перевірки;
- тип перевірки;
- предмет державного нагляду (контролю);
- номер та дата видачі наказу, на підставі якого проводилася перевірка;
- прізвище, ініціали, посада державних інспекторів, які проводили перевірку;
- посади, прізвища та ініціали осіб, які були залучені до перевірки (за наявності);
- посада, прізвище та ініціали керівника або уповноваженої ним особи суб'єкта господарювання або прізвище фізичної особи - підприємця, що були присутні при перевірці;
- повне найменування суб'єкта господарювання (об'єкта перевірки) та його місцезнаходження;
- у разі, якщо ініціатором перевірки є інший орган влади, - номер, дата звернення і найменування відповідного органу;
- дата початку й закінчення перевірки;
- інформація про здійснення попередньої перевірки (за наявності);
- виявлені порушення й недоліки;
- конкретні природоохоронні заходи, які здійснюються на виконання вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів;
- стан виконання виданих раніше приписів щодо усунення виявлених порушень (за наявності);
- обставини та суть порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища (за наявності) з посиланням на нормативно-правові акти, вимоги яких порушені.

До акта перевірки додаються (за наявності) порівняльні таблиці, графіки, схеми, оформлені належним чином, підписані та надані посадовими особами суб'єкта господарювання, що перевіряється.

В акті перевірки також зазначається інформація, пов'язана з проведенням інструментально-лабораторного контролю (відбір проб та вимірювання безпосередньо на об'єкті перевірки), та зазначаються посилання на акти відбору проб та протоколи вимірювань.

Якщо під час перевірки проводиться вилучення в установленому законодавством порядку знять добування об'єктів рослинного та тваринного світу, транспортних (в тому числі плавучих) засобів, зброї та боєприпасів, обладнання та предмети, що є знаряддям незаконного добування об'єктів рослинного та тваринного світу, незаконно добуті природні ресурси і продукцію, що з них вироблена, складається опис про їх вилучення в двох примірниках відповідно до Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів, затвердженої наказом Мінприроди України від 31.03.2003 № 56/м [12], про що обов'язково зазначається в акті перевірки.

У разі виявлення під час проведення перевірки порушення вимог природоохоронного законодавства, за які згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення [13] передбачено адміністративна відповідальність, державні інспектори складають протокол про адміністративне правопорушення відповідно до наказу Мінприроди України від 05.07.2004 №264 "Про затвердження Інструкції з оформлення органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України матеріалів про адміністративні правопорушення" [14].

При встановленні під час перевірки порушення суб'єктами господарювання вимог законодавства щодо охорони територіальних і внутрішніх морських вод від забруднення і засмічення (стаття 59-1 КУпАП), крім акта перевірки, складається протокол про адміністративне правопорушення українською та англійською мовами відповідно до Положення про порядок обчислення розміру відшкодування та сплати збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України, затвердженого наказом Мінекобезпеки України від 26.10.95 № 116 [15].

В останній день перевірки два примірники акта перевірки підписуються державними інспекторами, які проводили перевірку, і всіма членами комісії (якщо перевірка проводилася комісією), керівником або уповноваженою особою суб'єкта господарювання. Якщо суб'єкт господарювання не погоджується з актом, він підписує акт із зауваженнями. Зауваження суб'єкта господарювання щодо здійснення державного нагляду (контролю) є невід'ємною частиною акта перевірки. У разі відмови суб'єкта господарювання підписати акт, про це зазначається в акті перевірки.

Один примірник акта перевірки (з відповідними додатками) передається керівнику (уповноваженій ним особі) суб'єкта господарювання, про що на останній сторінці примірників акта перевірки робиться відповідна відмітка за підписом особи, яка отримала акт перевірки, із зазначенням посади, прізвища та ініціалів, а також дати

одержання акта. Другий примірник акта перевірки зберігається в Держінспекції.

У разі, якщо посадова особа або уповноважений нею представник суб'єкта господарювання відмовляється від отримання акта перевірки особисто, то такий акт передається через канцелярію суб'єкта господарювання (із зазначенням вхідного реєстраційного номера) або відправляється рекомендованим листом.

До примірника акта, який зберігається в Держінспекції, додаються документи, що підтверджують факт поштового відправлення та вручення адресату акта перевірки.

На підставі акта, який складено за результатами перевірки, протягом п'яти днів з дня її завершення, у разі виявлення порушень вимог природоохоронного законодавства складається припис про усунення порушень вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Припис щодо усунення порушень природоохоронного законодавства складається у двох примірниках, один з яких не пізніше п'яти робочих днів з дня складення акта надається керівнику суб'єкта господарювання чи уповноваженій ним особі для виконання, другий з підписом такої особи залишається в Держінспекції, яка здійснювала перевірку.

У разі, якщо посадова особа або уповноважений нею представник суб'єкта господарювання відмовляється від отримання приписів особисто, припис відправляється рекомендованим листом.

Строк виконання припису встановлює державний інспектор залежно від виявлених порушень природоохоронного законодавства, але не більше ніж 6 місяців. У разі неможливості виконання приписів у встановлені в них строки суб'єкт господарювання, що перевірявся, може звернутись до Держінспекції для їх продовження з обґрунтуванням та підтверджуючими документами, оформленими належним чином. У разі необхідності видачі, зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу, а також встановлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища Держінспекція вносить подання про це до Мінприроди чи відповідного територіального органу Мінприроди. У разі виявлення під час проведення перевірок правопорушень, які містять ознаки злочину, Держінспекція не пізніше 10 робочих днів з дня оформлення відповідних матеріалів щодо такого правопорушення направляє їх до правоохоронних органів. Контроль за виконанням приписів, наданих за результатами перевірки, здійснює держінспектор, який видав припис.

3 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАНОВИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

Перелік основних питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) затверджено наказом Мінприроди України від 4.03.2008р. №108 [16].

3.1 Контроль за використанням і охороною земель та за поводженням з придатними до використання пестицидами і агрохімікатами

В ході здійснення державного екологічного контролю перевіряється наявність:

- документа, що посвідчує право власності, право постійного чи тимчасового користування земельною ділянкою, та його державної реєстрації;

- рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про надання земельних ділянок у власність чи користування;

- проекту відведення земельної ділянки;

- матеріалів вибору земельної ділянки для розміщення об'єкта;

- погодження природоохоронного органу щодо вибору та обстеження земельних ділянок (акт вибору, акт обстеження);

- проектної документації з розділом ОВНС та висновком державної екологічної експертизи (для об'єктів, що їй підлягають);

- технічної документації щодо використання і охорони земель;

- матеріалів відводу та винесення в натуру меж земельної ділянки (акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення її межовими знаками, акт передачі межових знаків на відповідальне збереження);

- схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень, землеволодінь і землекористувань, що включають заходи еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель, удосконалення співвідношення і розміщення земель та сільськогосподарських угідь, систем сівозміни, сінокосо- і пасовищезміни;

- договорів щодо сумісної діяльності;

- обмежень, обтяжень, сервітутів при використанні земельної ділянки;

- дозволу на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту), дотримання його умов;

- проекту та плану рекультивації порушених земель та їх виконання;
- даних про результати лабораторних досліджень в зоні впливу підприємств щодо забруднення земель;
- площі забруднених та засмічених земель;
- площі рекультивованих земель, залишок не рекультивованих земель;
- планових матеріалів з нанесеними місцями рекультивованих земель;
- площі забруднених земель нафтою, нафтопродуктами, солоною водою тощо по районах;
- дозволу на проведення фумігації;
- дозволу на використання пестицидів при їх застосуванні в теплицях;
- обліку надходжень, витрат, залишків пестицидів і агрохімікатів та відповідних актів щодо їх інвентаризації;
- обліку води, що використовується для миття техніки і апаратури, які застосовуються при поводженні з пестицидами і агрохімікатами;
- контрольної оцінки обсягів пестицидів і агрохімікатів, які зберігаються на складі на час проведення перевірки, за окремими категоріями препаратів - дозволених, непридатних і заборонених до використання;
- дозвільних документів, паспортів на транспортні засоби, що використовуються для перевезення пестицидів і агрохімікатів;
- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- виконання екологічних вимог при наданні у власність і користування, у тому числі в оренду, земельних ділянок;
- виконання вимог природоохоронних органів, вказаних в актах вибору та обстеження земельних ділянок, висновках за проектами землеустрою щодо відведення земельних ділянок;
- відповідність площі фактично займаної ділянки до наданої у власність чи у користування;
- зміни, що відбулися у складі земель об'єкта;
- додержання вимог проектів землеустрою;
- додержання обмежень і заборон, встановлених висновками органів Мінприроди та нормами природоохоронного законодавства в процесі користування земельною ділянкою;
- стан використання земель за цільовим призначенням;
- стан консервації деградованих і малопродуктивних земель;
- стан збереження водно-болотних угідь;

- стан додержання вимог природоохоронного законодавства на території земельної ділянки, що надана у власність чи користування;
- стан додержання природоохоронного режиму при використанні ґрунтів;
- стан виконання заходів по підвищенню родючості ґрунтів та зберіганню інших корисних властивостей земель на основі застосування екологічно безпечних технологій обробки ґрунту, здійснення інших заходів, які зменшують негативний вплив на ґрунти, запобігають безповоротній втраті гумусу, поживних елементів тощо;
- стан виконання умов підвищення родючості ґрунтів та зберігання інших корисних властивостей земель;
- стан протиерозійних гідротехнічних споруд, захисних насаджень;
- стан дотримання стандартів, нормативів при здійсненні протиерозійних, агротехнічних, агрохімічних, меліоративних та інших заходів, пов'язаних з охороною земель, збереженням і підвищенням родючості ґрунтів;
- стан виконання заходів по забезпеченню додержання встановленого законодавством України режиму використання земель, що підлягають особливій охороні, захисту земель від ерозії, виснаження, забруднення, засмічення, засолення, осолонцювання, підкислення, перезволоження, підтоплення, заростання бур'янами, чагарниками і дрібноліссям;
- здійснення заходів щодо запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами;
- додержання вимог екологічної безпеки під час транспортування, зберігання, використання, знешкодження та захоронення хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних, радіоактивних речовин та відходів;
- додержання вимог екологічної безпеки при розробленні нової техніки і технологій для обробки ґрунтів, а також під час проектування, розміщення, будівництва, реконструкції, введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів;
- своєчасність надання відповідним органам виконавчої влади та місцевого самоврядування даних про стан і використання земель;
- дотримання встановленого порядку проектування, будівництва та введення в експлуатацію об'єктів, що негативно впливають на стан земель;
- дотримання строків та природоохоронних вимог щодо тимчасово займаних земель, обов'язкового приведення їх у стан, для використання за призначенням (своєчасна рекультивация порушених земель).

Основні порушення законодавства про землю:

- псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель;

- розміщення, проектування та введення в експлуатацію об'єктів що негативно впливають на стан земель;
- використання земель за не цільовим призначенням;
- неправильна експлуатація, знищення або пошкодження протиерозійних гідротехнічних споруд, захисних лісонасаджень;
- самовільне зайняття земельної ділянки;
- перекручування або приховування даних державного земельного кадастру;
- зайняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу;
- незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель;
- порушення строків повернення тимчасово зайнятих земель або не приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням;
- знищення мажових знаків.

3.2 Контроль за використанням та охороною надр

В ході здійснення державного екологічного контролю перевіряється наявність:

- проекту землеустрою відведення земельної ділянки під розробку корисних копалин та правоустановчих документів на користування земельною ділянкою;
- винесення в натуру меж земельної ділянки у відповідності до кадастрового плану та закріплення їх на місцевості межовими знаками;
- документа, що підтверджує право власності, постійного чи тимчасового користування земельною ділянкою під кар'єром чи водозабірною свердловиною та іншими об'єктами і спорудами переробки надр;
- позитивного висновку державної екологічної експертизи по робочому проекту експлуатації родовища корисних копалин;
- спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами та матеріалів погодження одержання дозволу (на водокористування при експлуатації підземних джерел водозабору);
- затверджених пооб'єктних квот на видобуток окремих видів корисних копалин та відповідність кількості видобутих корисних копалин затвердженим квотам;
- оцінки запасів корисних копалин розвіданих родовищ;
- акта про надання гірничого відводу;
- статистичної звітності за формою 7-ГР, 2-ТП (рекультивация) (5-ГР, 25-ГР - для гірничо-видобувних підприємств), її достовірність;

- робочих проектів та планів робіт по розробці родовищ твердих, рідких і газоподібних корисних копалин, їх погодження з органами Мінприроди та їх виконання;

- плану заходів по охороні надр та раціональному надрокористуванню, його виконання;

- первинної маркшейдерської документації;

- спеціально відведених місць для складування відходів поблизу свердловини;

- погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони водозаборів, винесення їх меж в натуру, додержання санітарного режиму на цих територіях відповідно до діючих норм і правил охорони джерел водопостачання;

- проекту та плану проведення рекультивації земель;

- проекту свердловин;

- плану розвитку гірничих робіт;

- плану розміщення свердловин та об'єктів в масштабі 1:50000, у тому числі законсервованих та ліквідованих;

- технічного паспорта на свердловини;

- свердловин в межах зон санітарної охорони, які не експлуатуються і потребують проведення ліквідаційного тампонажу;

- геолого-маркшейдерської служби на підприємстві;

- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- дотримання ліміту та умов спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами;

- порядок погодження матеріалів, які подаються до Мінприроди для одержання дозволу на проведення робіт по проектуванню, бурінню, ремонту експлуатаційних свердловин на воду та проведення тампонажних робіт;

- порядок погодження проектів або планів розробки родовищ корисних копалин;

- порядок погодження документації при встановленні пооб'єктних квот на видобуток корисних копалин загальнодержавного значення;

- проведення щорічного радіаційного контролю за породами в кар'єрі та продукцією з них на відповідність вимогам НРБУ-9756;

- організація контролю за впорядкуванням мережі спостережувальних свердловин для контролю за якісним складом підземних вод в місцях розташування накопичувачів, полів фільтрації, золівідвалів, полігонів тощо;

- організація системи первинного обліку. Обладнання водозаборів контрольно-вимірювальною апаратурою;

- остання дата повірки водовимірювальних приладів;
- кількість експлуатаційних свердловин на воду, у тому числі непридатних свердловин, що потребують ліквідаційного тампонажу;
- кількість затампованих свердловин та дотримання правил проведення ліквідаційного тампонажу, правильність оформлення актів ліквідаційного тампонажу (вибірково);
- технічний стан свердловин (вказується тип насосної станції свердловини - підземна або наземна, герметизація гирл свердловин, наявність огорожі 1-го поясу ЗСО);
- виконання заходів по запобіганню розвитку несприятливих фізико-геологічних процесів і явищ;
- виконання заходів щодо захисту прилеглих територій від різкої зміни гідрогеологічного, гідрохімічного режиму внаслідок ліквідації і консервації гірничовидобувних підприємств, що може призвести до забруднення чи виснаження підземних вод, підтоплення земель;
- передача в установленому законодавством порядку геологічної інформації, отриманої в процесі робіт, до ДНВП "Геоінформ України";
- виконання заходів з приведення земельних ділянок, порушених при користуванні надрами в стан, придатний для подальшого їх використання у суспільному виробництві (проведення робіт по рекультивації на відпрацьованих ділянках розробки родовища).

Основні порушення законодавства про надра:

- самовільна забудова площ залягання корисних копалин;
- невиконання правил охорони надр і вимог щодо охорони довкілля, будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами;
- знищення або пошкодження спостережних режимних свердловин на підземні води, а також маркшейдерських і геодезичних знаків;
- вибіркова відбірка багатих ділянок родовищ, яка призводить до необґрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин;
- наднормативні втрати і наднормативне розубожування корисних копалин при видобуванні, псування родовищ корисних копалин;
- втрата маркшейдерської документації;
- невиконання вимог щодо приведення гірничих виробок і бурових свердловин, які ліквідуються або консервуються в стан, що забезпечує безпеку населення, а також вимог щодо збереження родовищ, гірничих виробок і бурових свердловин на час консервації;
- порушення особливих умов спеціального дозволу на користування надрами;
- порушення правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченню надр, яке може призвести чи призвело до недостовірної оцінки розвіданих запасів корисних копалин;

- порушення умов для будівництва та експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин;

- втрата геологічної документації, дублікатів проб корисних копалин і керн, необхідних при подальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ.

3.3 Контроль за поводженням з відходами, небезпечними хімічними речовинами, непридатними до використання пестицидами і агрохімікатами

В ході здійснення державного контролю перевіряється наявність:

- наявність законодавчих, нормативних актів та інших документів у сфері поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, непридатними до використання пестицидами та агрохімікатами;

- екологічних програм у сфері поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами та їх виконання;

- наказу про призначення відповідальної особи у сфері поводження з відходами або наявність підрозділу з охорони навколишнього природного середовища з розподілом обов'язків щодо виконання природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами;

- документів (журналу) ведення первинного поточного обліку відходів, які утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються;

- технологічної документації з висновками державної екологічної експертизи на технологічні процеси;

- дозволів та лімітів на утворення і розміщення відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.98 №1218);

- відомостей про склад та властивості відходів, що утворюються, ступінь їх небезпечності для навколишнього природного середовища;

- затверджених в установленому порядку розрахунків класів безпеки по всіх видах відходів;

- дозволів на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів (постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.95 N 440);

- розроблених та затверджених заходів на підприємстві щодо запобігання аваріям, а також ліквідації їх шкідливих екологічних наслідків (стаття 66 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища");

- страхового полісу обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання підвищеної екологічної небезпеки;

- ліцензії на здійснення діяльності у сфері поводження небезпечними відходами, відходами як вторинної сировини, заготівлі та переробки брухту чорних та кольорових металів;

- договорів на передачу на утилізацію відходів іншим підприємствам (організаціям), які мають відповідні ліцензії;

- договорів передачі на утилізацію відходів іншим підприємствам (організаціям) та інформації про їх виконання (акти виконаних робіт, акти прийому-передачі, накладні передачі тощо);

- документів, що підтверджують збирання (приймання), зберігання передачу на утилізацію відходів та усіх видів використаної тари (упаковки), в якій знаходилася продукція підприємств, установ, організацій на всій території, де реалізується продукція, та суб'єктів господарювання, що імпортують продукцію в тарі (упаковці), у разі укладення угод на поставку в Україну товарної продукції (постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 №915);

- форм державної статистичної звітності: N 1-небезпечні відходи "Звіт про утворення, оброблення та утилізацію небезпечних відходів I - III класів безпеки"; N 14-МТП "Звіт про утворення, використання і поставку вторинної сировини і відходів виробництва"; N 1-ТР "Звіт про наявність автотранспорту"; N 3-МТП "Звіт про залишки і витрати матеріалів"; N 4-МТП "Звіт про залишки і використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти";

- реєстрових карт об'єктів утворення та об'єктів оброблення і утилізації відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.98 №1360);

- проектної документації з висновками державної екологічної експертизи на місця видалення відходів (полігони промислових та побутових відходів, шламонакопичувачі, золовідвали тощо);

- паспортів місць видалення відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.98 №1216);

- результатів лабораторних досліджень за впливом місць видалення відходів на навколишнє природне середовище (грунти, атмосферне повітря, підземні та поверхневі води), графіків лабораторних досліджень;

- наукових досліджень за впливом місць видалення відходів на навколишнє природне середовище (при необхідності);

- санітарного паспорта складу хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), у тому числі непридатних, погодженого з природоохоронними органами;

- санітарно-захисної зони об'єкта, що встановлюється відповідно до вимог Державних санітарних правил планування та забудови населених

пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 №173;

- санітарно-еколого-технічної характеристики складських приміщень;

- облікової, звітної документації, характеристики речовин і матеріалів, які зберігаються на складі;

- даних лабораторних досліджень за впливом місць зберігання ХЗЗР на навколишнє природне середовище;

- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- стан місць тимчасового зберігання відходів на території підприємства. їх відповідність класу небезпеки відходів (ДСанПіН 2.2.7.029-99);

- стан місць тимчасового зберігання отруйних речовин, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів на території підприємства;

- стан тари, у якій зберігаються ХЗЗР.

Основні порушення законодавства про відходи:

- порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення;

- порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами;

- неподання чи подання звітності щодо утворення, використання, знешкодження та видалення відходів з порушенням встановлених строків і порядку подання;

- виробництво продукції з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації;

- приховування, перекручування або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними;

- змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу;

- порушення правил передачі відходів;

- порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів;

- приховування перевищення встановлених лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів.

3.4 Контроль за охороною і використанням вод та відтворенням водних ресурсів

В ході здійснення державного контролю перевіряється наявність:

- балансових норм водопостачання та водовідведення на одиницю продукції;
- дозволу на спеціальне водокористування (у разі первинного водокористування) та договору з водопровідно-каналізаційним господарством щодо водопостачання та приймання каналізаційних стоків, а також гранично допустимих скидів (ГДС) на скид зворотних вод у водні об'єкти, стан виконання умов наданого дозволу;
- плану заходів по раціональному водокористуванню, які передбачені в дозволі на спецводокористування, нормативах ГДС та інших документах, програмах;
- державної статистичної звітності за формою 2-ТП (водгосп), її достовірність;
- журналів первинного обліку води ПОД-11 (журнал обліку водоспоживання побічними методами), ПОД-12 (журнал обліку водоспоживання побічними методами), ПОД-13 (журнал обліку якості зворотних вод при відведенні зворотних вод у водні об'єкти, а також при відведенні у каналізаційну мережу, поля фільтрації), правильність їх ведення;
- затверджених лімітів та ГДС, лабораторних аналізів зворотних вод та якості води водного об'єкта, проведених акредитованою лабораторією вище та нижче скиду;
- моніторингових досліджень підземних вод зі спостережних свердловин підприємств, які є потенційними забруднювачами (шламонакопичувачі, золівдвали, нафтогазовий комплекс, склади зберігання отруйних речовин тощо);
- самостійних водозаборів поверхневих вод;
- погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони водозаборів, винесення їх меж в натуру, додержання санітарного режиму на цих територіях відповідно до діючих норм і правил охорони джерел водопостачання;
- системи розділення, очищення і відведення промислових і госпобутових стоків, очисних споруд, каналізаційної мережі та випусків зворотних вод у природні або на спеціально створені об'єкти;
- зливової каналізації, дренажних систем та затверджених ГДС на скидання зливових стоків;
- гідротехнічних споруд та їх технічний стан;

- планів ліквідації аварійних розливів нафти та інших речовин або зворотних вод;
- засобів щодо збору та ліквідації розливів нафти, інших речовин або зворотних вод (нафтосміттєзбірники, сорбенти, бонові загородження);
- розроблених робочих карток перевантаження (перевалки) вантажів, висновків державної екологічної експертизи;
- суднових журналів (нафтових операцій, здачі льяльних та госпфекальних вод, сміття);
- підтверджуючого документа, щодо проведення суднових операцій зі льяльними, госпфекальними водами, сміттям;
- схеми опломбовування запірної апаратури, а також актів обстеження пломб;
- документації про повірку вимірювальної техніки (водолічильників);
- проведення інструментального контролю за якістю стічних вод, що відводяться у поверхневі об'єкти;
- погоджених та затверджених в установленому порядку проектів створення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів та відповідність цих проектів вимогам нормативних актів;
- винесення в натуру меж прибережних захисних смуг водних об'єктів та закріплення їх на місцевості;
- матеріалів розрахунку збору за скид забруднюючих речовин у водні об'єкти, плати за спеціальне водокористування;
- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- використання підприємством ефективних сучасних технічних засобів і технологій для утримання території у належному стані, здійснення заходів щодо запобігання забрудненню водних об'єктів зворотними водами;
- технічний стан водозаборів і водопровідної мережі;
- обладнання споруд по забору поверхневих вод рибозахисними спорудами, відповідність їх проектам і ефективність роботи. Наявність актів водолазного обстеження;
- технічний стан водовипусків, очисних споруд і каналізаційної мережі. Фактичне навантаження в порівнянні з проектним;
- первинний облік зворотних вод, які відводяться з території об'єкта та його достовірність. Організація системи первинного обліку, обладнання водовипусків контрольно-вимірювальною апаратурою;
- економія і раціональне використання свіжої води, діючі системи оборотного і повторного водокористування, ступінь використання для

побутових і промислових потреб очищених промислових, побутових і зливових вод;

- будівництво і реконструкція водоохоронних об'єктів (очисних споруд, систем оборотного і повторного водопостачання), хід будівництва, освоєння виділених коштів;

- проектні та фактичні дані шламонакопичувачів, золівдвалів;

- проектні та фактичні дані об'ємів фільтраційних проскоків через тіла дамб шламонакопичувачів та золівдвалів, наявність вертикальних та горизонтальних дренажних систем для перехвату цих проскоків;

- заходи щодо зменшення проскоків;

- організація моніторингу за станом підземних вод в районах знаходження шламонакопичувачів та золівдвалів.

Основні порушення законодавства про охорону та використання вод і водних ресурсів:

- забруднення та засмічення вод;

- порушення водоохоронного режиму на водозаборах, яке спричиняє їх забруднення, водну ерозію та інші шкідливі явища;

- введення в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без споруд і пристроїв, що запобігають забрудненню і засміченню вод або їх шкідливому діянню;

- забруднення і засмічення територіальних і внутрішніх морських вод внаслідок скидів із суден, здійснених без дозволу спеціально уповноважених на те державних органів або з порушенням встановлених правил;

- проведення навантажувальних та розвантажувальних робіт, що можуть призвести до забруднення територіальних і внутрішніх морських вод, без дозволу органів державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, якщо одержання такого дозволу передбачено законодавством України;

- неповідомлення адміністрації найближчого порту України про проведене в наслідок крайньої необхідності без належного на те дозволу скидання у море шкідливих речовин з судна або іншого плавучого засобу;

- забір води з порушенням планів водокористування;

- самовільне проведення гідротехнічних робіт;

- безгосподарське використання води (добутої або відведеної з водних об'єктів);

- порушення правил ведення первинного обліку кількості вод, що забираються з водних об'єктів і скидаються до них, та визначення якості вод, що скидаються;

- пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв;

- порушення правил експлуатації водогосподарських споруд і пристроїв;

- невиконання обов'язків по реєстрації в судових документах операцій з шкідливими речовинами і сумішами.

3.5 Контроль за охороною атмосферного повітря

В ході здійснення державного екологічного контролю перевіряється наявність:

- наказу про організацію природоохоронної роботи суб'єктом господарювання;

- погоджених та зареєстрованих матеріалів звіту інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, відповідність їх реальному стану на суб'єкті господарювання;

- затверджених документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, їх повнота;

- дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами та дотримання його умов;

- затвердженого плану заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами, нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря і дозволами на викиди забруднюючих речовин та стан його виконання;

- довідки про взяття (зняття) на державний облік у сфері охорони атмосферного повітря;

- державної статистичної звітності за формою N 2-ТП (повітря), вихідних (первинних) матеріалів (довідок, актів, сертифікатів тощо) для проведення розрахунків викидів забруднюючих речовин;

- відомостей щодо кількості пересувних джерел забруднення (кількість автомобілів з бензиновими, дизельними, газодизельними двигунами та тих, що працюють на газоподібному пальному, тепловозних дизелів, кількість суден та інших плавучих об'єктів);

- контрольно-регулювального пункту або договору з організацією, яка проводить визначення вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах автомобілів, тепловозних дизелів;

- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- забезпеченість законодавчими та нормативними актами у галузі охорони атмосферного повітря, державними і галузевими стандартами, методичною документацією тощо;

- технологічні процеси або регламенти виробництв (основних і допоміжних), дотримання умов технологічних процесів (регламентів), у т.ч. процесу спалювання палива в котлоагрегатах та іншому обладнанні;

- стан додержання Вимог до ефективного використання газу та охорони навколишнього середовища при проведенні налагоджувальних робіт на паливовикористовуючому обладнанні, з наданням довідки про наявність на балансі паливовикористовуючого обладнання, обсяги витрат палива за попередній та поточний рік;

- стан додержання вимог Правил технічної експлуатації установок очистки газу (технічний стан ГОУ, ведення необхідної документації, контроль ефективності роботи установок тощо);

- стан ведення первинної облікової документації у галузі охорони атмосферного повітря;

- динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за останні 3-5 років (питомі викиди на одиницю продукції), аналіз збільшення чи зменшення обсягів викидів;

- додержання вимог ДСТУ 4276:2004 «Норми і методи вимірювань димності відпрацьованих газів автомобілів з дизелями або газодизелями», ДСТУ 4277:2004 "Норми і методи вимірювань вмісту оксиду вуглецю та вуглеводнів у відпрацьованих газах автомобілів з двигунами, що працюють на бензині або газовому паливі» та ДСТУ 32.001-94 «Викиди забруднюючих речовин з відпрацьованими газами тепловозних дизелів. Норми та методи визначення»;

- стан ведення нового будівництва чи реконструкції діючих об'єктів і наявності при цьому: матеріалів "Оцінка впливів на навколишнє середовище" по проектно-кошторисній документації на будівництво нових, розширення, реконструкцію чи технічне переозброєння діючих підприємств; висновку державної екологічної експертизи для об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку та дотримання його умов; акта прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.

Основні порушення законодавства про охорону атмосферного повітря:

- самовільне випалювання рослинності або її залишків;

- викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом;

- перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів[^]

- перевищення гранично допустимих рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря;

- порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ у господарських цілях;
- введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, споруд і об'єктів, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря;
- порушення правил експлуатації, а також невикористання встановлених споруд, устаткування, апаратури для очищення і контролю викидів в атмосферу;
- випуск в експлуатацію автомобілів, літаків, суден та інших пересувних засобів і установок, у яких вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах, а також рівень впливу фізичних факторів, здійснюваного, утворюваного нами під час роботи, перевищують установлені нормативи.

3.6 Контроль за охороною, використанням та відтворенням тваринного світу (у тому числі водних живих ресурсів)

В ході здійснення державного контролю перевіряється наявність:

- відомостей про загальну площу мисливських угідь, відповідних рішень обласних рад про їх закріплення за користувачами, кількість користувачів мисливських угідь та частки їх площ від загальної площі мисливських угідь;
- документа, що посвідчує право власності або користування земельною ділянкою під мисливськими угіддями;
- відмежування в натурі території мисливських угідь, встановлення інформаційних і охоронних знаків, їх стан;
- проекту організації та розвитку мисливського господарства, погодженого та затвердженого в установленому порядку та матеріалів мисливського впорядкування;
- статуту підприємства (за наявності);
- договорів між користувачами мисливських угідь та місцевими органами спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання;
- суборендних договорів з первинними мисливськими колективами;
- рішень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань охорони, використання та відтворення тваринного світу;
- матеріалів перевірок договірних зобов'язань;
- первинних матеріалів обліку мисливської фауни, правильність оформлення матеріалів;

- книги реєстрації ліцензій та відстрільних карток, журналу обліку добутої дичини, журналу обліку диких тварин та птахів, журналу обліку добування диких тварин та птахів, які визнані шкідливими при веденні мисливського господарства, журналу інструктажу мисливців, планів-графіків проведення полювання, журналу обліку заготівлі і викладки кормів (сіно, кормові віники, сіль, коренеплоди, зерновідходи тощо), їх списання;
- наказів, погоджених в установленому порядку, щодо строків проведення та порядку здійснення полювання;
- видачі в установленому порядку паспортів на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів;
- план-схеми мисливського господарства з нанесеними єгерськими обходами, відтворювальними ділянками та інформації про встановлення біотехнічних споруд, солонців, годівниць і підгодівельних майданчиків, відповідність їх матеріалам мисливського впорядкування;
- плану експлуатації основних видів мисливської фауни, правильність його складання;
- плану переселення мисливських тварин, організації роботи з їх штучного відтворення;
- картографічних матеріалів з нанесеними місцями перебування тварин, занесених до Червоної книги України;
- територій, у межах мисливських угідь, на яких забороняється полювання;
- законодавчих актів та нормативно-правових документів з питань ведення мисливського господарства та полювання;
- облікових матеріалів (таксації) основних видів диких мисливських та не мисливських тварин, тварин занесених до Червоної книги України, що знаходяться в мисливських угіддях, за останні 5 років;
- погодження з місцевим органом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі мисливського господарства та полювання і місцевим органом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища пропускної спроможності мисливських угідь;
- динаміки чисельності основних видів мисливської фауни за останні 5 років;
- плану біотехнічних заходів на поточний рік та його виконання;
- ліміту на добування мисливських тварин у розрізі їх видів, відсоток їх вилучення від встановленого ліміту (за останні 3 роки);
- ветеринарного дозволу на проведення полювання;
- вилучення мисливських тварин за статевою та віковою структурою популяцій, проведення користувачем аналізу вилучення;
- проведення користувачами мисливських угідь вибіркового діагностичного та селекційного відстрілу мисливських тварин та

проведення профілактичних заходів (викладка спеціальних препаратів, дезінфекція місць підгодівлі тощо);

- майданчиків для оброблення відстріляної на полюванні дичини, обладнаних згідно з ветеринарно-санітарними вимогами, їх стан;

- журналу реєстрації протоколів про адміністративне порушення, форми державної статистичної звітності 1-АП;

- відомостей про наявність відтворювальних ділянок;

- дозволу на утримання мисливських тварин в неволі та напіввільних умовах;

- документів, що посвідчують законність набуття диких тварин у приватну власність;

- вольєрної книги;

- актів загибелі диких тварин, проведення профілактичних заходів на території мисливських угідь;

- інформації про кількість вилучених у порушників знарядь незаконного добування диких тварин, незаконно добутих диких тварин та продукцію, що з них вироблена;

- рішень місцевих органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування з питань охорони використання та відтворення рибних ресурсів, їх виконання;

- рішень місцевих органів виконавчої влади про закріплення промислових та аматорських ділянок за користувачами;

- достовірних звітних даних, занесених до державної форми статистичної звітності 1-АП;

- договору між користувачами водойм та відповідними спеціально-уповноваженими державними органами з охорони та регулювання користування;

- ліміту та квоти на добування водних живих ресурсів (ВЖР), їх використання;

- ліцензії на використання ВЖР;

- встановленого режиму промислового рибальства;

- промислового квитка;

- талон-документа, що засвідчує право рибалки, відповідального за вилучення риби та інших ВЖР;

- посвідчення рибалки;

- риболовного квитка;

- бирок для маркування знарядь лову, які використовуються при спеціальному використанні риби та інших ВЖР;

- відповідної матеріально-технічної бази у користувача ВЖР (знарядь лову, промислових суден, на яких дозволено вилучення ВЖР);

- спеціально обладнаних місць для вивантаження ВЖР, стоянки для проведення ремонту рибопромислових суден;

- журналу обліку вилучених ВЖР;

- журналу обліку прийнятої риби та інших ВЖР;
- наукової програми, за якою проводиться вилучення ВЖР, затвердженої в установленому порядку;
- динаміки вилову основних видів риб за останні 5 років;
- риборозплідників;
- рибоприймального пункту відповідно до вимог Інструкції про порядок спеціального використання риби та інших ВЖР;
- інформації про кількість вилучених у порушників знарядь незаконного добування та незаконно добутих ВЖР;
- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- штатна чисельність працівників мисливського господарства (фактична чисельність працюючих). Відповідність чисельності єгерської служби вимогам статті 29 Закону України "Про мисливське господарство та полювання";
- стан охорони середовища перебування, місць розмноження і шляхів міграції диких тварин, організації боротьби з порушниками правил полювання та браконьєрством, взаємодія користувачів мисливських угідь з правоохоронними органами при організації та проведенні боротьби з браконьєрством;
- стан штучного розведення дичини, розселення та акліматизації диких тварин, наявність на це дозволів Мінприроди, актів на їх випуск в мисливські угіддя;
- здійснення заходів щодо надання допомоги та рятування диких тварин у разі епізоотичних захворювань, загрози загибелі внаслідок стихійного лиха та інших надзвичайних екологічних ситуацій;
- організація та проведення природоохоронної операції "Фауна";
- організація та проведення природоохоронної операції "Нерест";
- виділення коштів на відтворення диких тварин, будівництво розплідників дичини, розселення диких тварин за останні 5 років;
- загальні витрати на ведення мисливського господарства за останні три роки за даними державної статистичної звітності 2-ТП (полювання) та відповідність їх вимогам статті 30 Закону України "Про мисливське господарство та полювання" в частині нормативу вкладення коштів на охорону і відтворення мисливських тварин. Достовірність звітних даних, занесених до державної форми статзвітності 2-ТП (полювання) та відповідність їх первинним матеріалам обліку;
- правильність визначення пропускнуої спроможності мисливських угідь та її дотримання при проведенні полювань на пернату дичину та хутрових звірів;

- оптимальна та фактична щільність мисливської фауни на 1000 га мисливських угідь;
- правильність складання планів експлуатації основних видів мисливської фауни;
- правильність оформлення дозволів, ліцензій та відстрільних карток, їх повернення (терміни дії перевірити у відповідності з наказами на відкриття полювання, виправлення дат не допускається);
- організація та проведення полювань для іноземних туристів-мисливців (скільки мисливців прийнято, з яких країн, скільки днів перебували, результати полювань, які трофеї добуто, наявність спеціальних ліцензій для проведення полювань іноземними мисливцями, чи внесені добуті тварини у протоколи полювань);
- кількість та стан біотехнічних споруд, їх відвідування мисливськими тваринами;
- стан організації та здійснення боротьби з хижими та шкідливими для мисливського господарства видами тварин (наявність дозволів на їх добування, правомірність використання дозволів, повернення дозволів після закінчення їх терміну, відмітки у дозволах про добування тощо);
- стан матеріально-технічної бази користувача мисливських угідь (будівлі, бази, наявність транспортних, у т.ч. плавучих засобів);
- забезпеченість поголів'я мисливських тварин біотехнічними спорудами згідно з рекомендаціями проекту організації та розвитку мисливського господарства;
- дотримання встановлених термінів заборони лову риби у весняно-літній нерестовий період;
- дотримання заборони лову риби на зимувальних ямах;
- погодження та видача дозволів на спеціальний вилов ВЖР та вилов ВЖР під час здійснення науково-дослідних робіт на водних об'єктах в межах області;
- погодження режимів рибогосподарської експлуатації при штучному розведенні, вирощуванні ВЖР на водних об'єктах, взятих в оренду, та на правах приватної власності;
- пропаганда важливості охорони тваринного світу в засобах масової інформації (кількість публікацій у пресі, виступів по радіо тощо);
- інші питання, згідно з вимогами законодавства в сфері охорони, використання та відтворення тваринного світу.

Основні порушення законодавства про тваринний світ:

- порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду);
- порушення правил рибальства (рибальство із застосуванням вогнепальної зброї, електроструму, вибухових або отруйних речовин

інших заборонених знарядь лову, промислових знарядь лову особами, які не мають дозволу на промисел, вилов водних живих ресурсів у розмірах, що перевищують встановлені ліміти або встановлену правилами любительського і спортивного рибальства добову норму вилову);

- порушення правил здійснення інших видів спеціального використання об'єктів тваринного світу;

- експлуатація на водних об'єктах водозабірних споруд, не забезпечених рибозахисним обладнанням, якщо його наявність передбачена відповідними нормами, або з неефективно працюючим рибозахисним обладнанням;

- порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин;

- невжиття заходів щодо запобігання загибелі диких тварин, погіршенню середовища їх перебування та умов міграції або добування диких тварин, які зазнають лиха;

- незаконне вивезення з України і ввезення на її територію об'єктів тваринного світу, в тому числі зоологічних колекцій;

- порушення правил придбання чи збуту об'єктів тваринного світу;

- порушення правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах;

- порушення правил створення, поповнення, зберігання, використання або державного обліку зоологічних колекцій та торгівлі ними;

- жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі;

- порушення вимог щодо охорони видів тварин, занесених до Червоної книги України.

3.7 Контроль за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів

В ході здійснення державного контролю перевіряється наявність:

- проекту організації і розвитку лісогосподарського підприємства, матеріалів лісовпорядкування відповідно вимог Лісового кодексу України, додержання їх вимог;

- державного акта на право постійного користування землею;

- шнурової книги обліку бланків лісорубних квитків за поточний рік;

- книги обліку лісових квитків;

- книги обліку рубок формування і оздоровлення лісів за поточний рік;

- книги витрат лісу за поточний рік;

- книги обліку лісових культур, створених у поточному ревізійному періоді;
- книги обліку пожеж, що виникли в поточному ревізійному періоді;
- книги динаміки вогнищ шкідників і хвороб лісу за поточний ревізійний період;
- книги обліку лісопорушень;
- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- стан додержання вимог Правил рубок головного користування в лісах України (розрахункова лісосіка, встановлений ліміт лісосічного фонду, лісорубний квиток, дотримання виду та способу рубки, довжини, ширини, способу примикання та технології розробки лісосік, якість відведення насаджень в рубку, очищення лісосік від порубкових решток, стан збереження підросту тощо);
- стан додержання вимог Закону України "Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону";
- додержання вимог Порядку спеціального використання лісових ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761;
- додержання вимог діючих "Наставлений по отводу и таксации лесосек", затверджених Головою комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР 27.12.68;
- додержання правил та умов проведення і заготівлі лісохімічної сировини;
- додержання вимог Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України (лісовий квиток та термін його одержання);
- додержання вимог Правил поліпшення якісного складу лісів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724(проект щорічних обсягів рубок формування і оздоровлення лісів, наявність лісорубного квитка, правомірність призначення насаджень до рубки, правильність відбору дерев до рубки, інтенсивність зріджування деревостану, повторюваність окремих прийомів рубок, термін початку і закінчення рубок, наявність матеріалів пробних площ, якість відведення насаджень в рубку, освідчення місць рубок, охоплення рубками насаджень, що потребують їх проведення, тощо);
- додержання Санітарних правил в лісах України (плани проведення санітарно-оздоровчих заходів, правомірність призначення насаджень до рубки, акт обстеження насаджень, правильність відбору дерев до рубки, якість відведення насаджень в рубку, терміни проведення рубки, наявність

матеріалів пробних площ, ліквідація захаращеності, додержання термінів вивезення деревини, зберігання деревини тощо);

- додержання Правил відновлення лісів і лісорозведення (якість лісових культур і природного поновлення, відповідність їх умовам місцезростання та проектам створення, дотримання строків заліснення, якість догляду за лісовими культурами, правомірність переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі, правомірність проведення реконструкції малоцінних молодників, якість ведення книги лісових культур і книги захисних насаджень тощо, своєчасність проведення інвентаризації лісових культур тощо);

- наявність діючих вогнищ шкідників та хвороб лісу, доцільність здійснення санітарних та лісозахисних заходів;

- додержання вимог Правил пожежної безпеки в лісах України, якість проведення протипожежних заходів;

- стан здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів з боку постійного лісокористувача, вжиття заходів по боротьбі з браконьєрством;

- стан охорони лісів від лісопорушень та вжиття заходів по їх попередженню;

- винесення в натуру та закріпленням на місцевості меж лісогосподарського підприємства шляхом встановлення межових стовпів та межових охоронних знаків, стан малих архітектурних форм в місцях масового відпочинку, квартальних стовпів, шлагбаумів інших знаків та забезпечення належного їх утримання;

- стан охорони і збереження рідкісних видів рослин і тварин та тих, що занесені до Червоної книги України;

- організація та проведення природоохоронної операції "Першоцвіт";

- організація та проведення природоохоронної операції "Новорічна ялинка";

- додержання вимог законодавства щодо охорони лісів від пошкоджень і забруднення зворотними водами, хімічними речовинами, промисловими і комунально-побутовими відходами і покидьками;

- дотримання порядку користування лісами і їх охорони при будівельних та пошукових роботах, добуванні корисних копалин, прокладанні трубопроводів, кабелів і інших комунікацій, бурових і інших роботах, не пов'язаних з веденням лісового господарства;

- правомірність вилучення земель лісового фонду;

- стан та порядок взаємодії з правоохоронними органами;

- наявність та якість планово-картографічних матеріалів;

- своєчасність та якість внесення поточних змін у матеріали лісовпорядкування;

- інші питання, згідно з вимогами законодавства в сфері охорони, збереження, використання та відтворення рослинного світу.

Основні порушення законодавства про ліси та рослинний світ:

- використання ділянок земель державного лісового фонду для розкорчовування, спорудження будівель, переробки деревини, влаштування складів і т.ін. без належного дозволу на використання цих ділянок;
- проушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини та заготівлі живиці;
- незаконна порубка і пошкодження дерев і чагарників⁴
- знищення або пошкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення;
- знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень вздовж берегів річок, каналів, навколо водних об'єктів, гідротехнічних споруд, на смугах відводу автомобільних доріг, залізниць та інших захисних лісових насаджень;
- знищення аба пошкодження підростку в лісах;
- здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку аба лісовому квитку;
- пошкодження сінокосі і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду;
- самовільне сінокосіння і пасіння худоби в лісах і на землях державного лісового фонду, не вкритих лісом;
- самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід на ділянках, де це заборонено або допускається тільки за лісовими квитками;
- збирання дикорослих плодів, горіхів, ягід і т.ін. з порушенням установлених строків їх збирання;
- введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, транспортних шляхів, магістральних трубопроводів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає шкідливому впливу на стан і відтворення лісів;
- пошкодження лусу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, промисловими і комунально-побутовими викидами, відходами і покидьками, що спричиняє його усихання чи захворювання;
- засмічення лісів відходами;
- знищення або пошкодження лісо осушувальних канав, дренажних систем і шляхів на землях державного лісового фонду;
- знищення корисної для лісу фауни;
- порушення вимог пожежної безпеки в лісах.

3.8 Контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду

В ході здійснення державного екологічного контролю перевіряється наявність:

- затвердженого в установленому порядку проекту організації території природного та біосферного заповідника, національного природного і регіонального ландшафтних парків, ботанічного саду, дендрологічного та зоологічного парків;

- затвердженого в установленому порядку проекту утримання і реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва;

- затвердженого в установленому порядку положення про заповідну територію чи об'єкт (природний та біосферний заповідник, національний природний та регіональний ландшафтний парки, заказник, ботанічний сад, дендрологічний та зоологічний парки);

- затвердженого в установленому порядку положення про охоронну зону (буферну зону для біосферного заповідника) території чи об'єкта природно-заповідного фонду (у разі її встановлення);

- картки первинного обліку територій та об'єктів ПЗФ, затвердженої наказом Мінекоресурсів від 16.02.2005 № 67;

- охоронного зобов'язання на території та об'єкти природно-заповідного фонду, які оголошуються без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх землевласників і землекористувачів (регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва);

- державного акта на право постійного користування землею (для установ природно-заповідного фонду, що мають статус юридичної особи);

- Літопису природи (порядок підготовки і програма Літопису, його затвердження Мінприроди і НАН України);

- планово-картографічних матеріалів (картосхеми заповідної території чи об'єкта, складеної на базі матеріалів землевпорядкування та лісовпорядкування з нанесеними межами землекористувачів, назвами населених пунктів, шляхами сполучення, гідрографічною мережею, квартальною сіткою тощо);

- матеріалів про встановлення лімітів на використання природних ресурсів, виданих дозволів на спеціальне використання природних ресурсів, їх відповідність встановленим лімітам, матеріалів щодо затвердження проектів створення лісових культур на територіях ПЗФ, підпорядкованих Мінприроди;

- встановлених за логічністю розміщення на місцевості інформаційних знаків та аншлагов відповідно до діючого Положення, затвердженого наказом Мінприроди від 29.03.94 № 30;

- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

Крім того перевіряється:

- винесення в натуру та закріпленням на місцевості меж заповідних територій та об'єктів шляхом встановлення межових стовпів та межових охоронних знаків;

- додержання вимог діючих "Наставлений по отводу и таксации лесосек", затверджених Головою комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР 27.12.68;

- додержання вимог Правил поліпшення якісного складу лісів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 №724;

- додержання суб'єктами господарювання вимог Порядку спеціального використання лісових ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761;

- своєчасність проведення освідчення місць рубок, достовірність інформації, що відображена у відповідних актах;

- відповідність обсягів виконаних рубок, місць їх розміщення, визначення виду охоплення рубками насаджень, що потребують їх проведення, до матеріалів лісовпорядкування. Визначається правильність призначення і проведення рубок;

- своєчасність і якість проведення заходів по лісовідновленню і лісорозведенню, правильність застосування технологій при їх здійсненні;

- стан лісових культур, відповідність їх умовам місцезростання та проектам створення;

- дотримання строків відтворення насаджень на землях лісокультурного фонду;

- дотримання строків переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі;

- додержання вимог Санітарних правил в лісах України, наявність позалісосічної захарашченості та стан виконання заходів по її ліквідації;

- наявність діючих вогнищ шкідників та хвороб лісу, доцільність здійснення санітарних та лісозахисних заходів;

- додержання вимог Правил пожежної безпеки в лісах України, якість проведення протипожежних заходів;

- стан здійснення усіх видів побічних користувань відповідно до виданого дозволу;

- стан ведення мисливського господарства та здійснення біотехнічних заходів;

- стан охорони і збереження видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України;

- вжиття заходів по боротьбі з браконьєрством;

- стан заходів по забезпеченню попередження порушень на заповідній території чи об'єкті;
- дотримання вимог законодавства щодо охорони заповідних територій і об'єктів від пошкоджень і забруднення зворотними водами, хімічними речовинами, промисловими і комунально-побутовими відходами і покидьками;
- дотримання встановленого заповідного режиму при будівельних та пошукових роботах, добуванні корисних копалин, прокладанні трубопроводів, кабелів і інших комунікацій, бурових і інших роботах, не пов'язаних з функціонуванням заповідних територій та об'єктів;
- збереження цінних природних територій та об'єктів, які зарезервовані з метою подальшого заповідання;
- своєчасність і якість внесення поточних змін в матеріали лісовпорядкування;
- інші питання, згідно з вимогами законодавства в сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення їх природних комплексів.

Основні порушення законодавства про ПЗФ:

- здійснення в межах територій та об'єктів ПЗФ, їх охоронних зон, а також територій, зарезервованих для наступного заповідання, забороненої господарської та іншої діяльності;
- самовільна зміна меж територій та об'єктів ПЗФ;
- невжиття заходів для попередження і ліквідації негативних наслідків аварій або іншого шкідливого впливу на території та об'єкти ПЗФ.

3.9 Контроль за утриманням зелених насаджень у населених пунктах України

В ході здійснення державного екологічного контролю перевіряється стан утримання об'єктів зеленого господарства та наявність:

- акта обстеження зелених насаджень для оформлення ордерів на проведення санітарних рубок, вирубки дерев та чагарників на ділянках, відведених під нове будівництво, реконструкцію тощо, погодженого територіальним органом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- рішення місцевого органу виконавчої влади на знесення та пересадку дерев, чагарників, газонів, квітників тощо;
- ордера на знесення зелених насаджень;
- схеми розміщення зелених насаджень (дерев), які підлягають знесенню;
- схеми компенсаційних посадок;

- проекту утримання і реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- паспортів у власників зелених насаджень на кожен об'єкт зеленого господарства, в які щорічно за станом на 01.11 вносяться усі поточні зміни, що відбулися (приріст та ліквідація озелених ділянок, посадка та зменшення кількості дерев, кущів тощо);
- реєстру зелених насаджень;
- інвентарних планів установленого масштабу;
- відомостей обліку і оцінки зелених насаджень, зведених звітів з питань створення та утримання зелених насаджень;
- розрахунків відшкодування компенсаційної вартості за знесення зелених насаджень (дерев) та квитанцій на її сплату;
- технічних паспортів на будинки та споруди у цілому на весь інвентарний об'єкт;
- наявності інвентарних карток (облікових книг опису об'єктів);
- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

3.10 Радіаційна безпека та екологічний контроль при переміщенні вантажів

В ході здійснення державного контролю перевіряється наявність:

- свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності;
- довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;
- статуту підприємства;
- висновку державної екологічної експертизи з розділом "Оцінка впливів на навколишнє середовище" проектно-кошторисної документації;
- ліцензії, виданої Держатомрегулювання України, та спецдозволу, виданого Адміністрацією зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення щодо проведення робіт з металобрухтом у зоні відчуження;
- документа (стандарт, положення), що регламентує природоохоронну діяльність на об'єкті та розмежування функцій служб і виробничих підрозділів суб'єкта господарювання у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- наказу по підприємству про призначення відповідальної посадової особи за додержанням вимог природоохоронного законодавства та радіаційної безпеки;
- журналу обліку надзвичайних екологічних ситуацій;

- Інструкції щодо попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;
- плану та звітів про виконання природоохоронних заходів;
- інформації про результати здійснення державного контролю за радіаційним станом приміщень, територій в санітарно-захисних зонах та зонах спостережень, а також за викидами і скидами радіоактивних речовин;
- планів і заходів щодо забезпечення захисту довкілля від впливу іонізуючого випромінювання;
- переліку потенційно можливих радіаційних аварій, прогнозів їх можливих наслідків;
- ліцензій на поводження з джерелами іонізуючого випромінювання;
- паспорта на джерело іонізуючого випромінювання;
- акта про результати інвентаризації джерел іонізуючого випромінювання;
- санітарного паспорта на право зберігання та проведення робіт з застосуванням джерел іонізуючого випромінювання;
- ліцензії на заготівлю, переробку металобрухту чорних та кольорових металів;
- актів радіаційного контролю складського та завантажувально-розвантажувального приміщення майданчика;
- дозволу на право проведення вхідного радіаційного контролю партій металобрухту, який видається органом Мінприроди (якщо ці роботи проводяться власними силами);
- свідоцтва Держстандарту на право проведення вимірювань показників об'єктів згідно із галуззю акредитації (якщо ці роботи проводяться власними силами);
- угоди про надання послуг підприємством Укр. ДО "Радон";
- акта радіаційного контролю території під час укладання договору оренди земельної ділянки при проведенні операцій з металобрухтом;
- актів приймання металобрухту від фізичних чи юридичних осіб;
- журналу проходження вхідного/вихідного радіаційного контролю;
- тимчасового контейнера для зберігання радіоактивно забруднених фрагментів;
- фізичного захисту території для зберігання радіоактивно забруднених фрагментів;
- дозвільних документів з питань додержання вимог постанов Кабінету Міністрів України від 29.12.2007р № 1411 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та обсягів квот у 2008 році», від 13.07.2000р. № 1120 «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів», від 20.06.1995р. №440 «Про затвердження Порядку одержання дозволу на

виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів», від 13.12.2000р. № 1822 «Про заходи щодо забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у зв'язку з її приєднанням до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення», від 04.03.1996р. №295 «Про затвердження Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, видання переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні»;

- матеріалів попередніх інспекційних перевірок, стан виконання приписів про усунення в установлені терміни виявлених недоліків і порушень.

3.11 Інструментально-лабораторний контроль

В ході проведення інструментально-лабораторного контролю здійснюється:

- розгляд матеріалів та документів, необхідних для визначення джерел забруднення, для встановлення об'єктів, джерел, контрольних створів тощо, на яких буде здійснюватись відбирання проб та інструментально-лабораторні вимірювання при контролі за дотриманням встановлених нормативів;

- перевірка відповідності розташування та обладнання місць відбору проб вимогам та положенням відповідних нормативно-методичних документів;

- відбирання проб та інструментально-лабораторні вимірювання при здійсненні контролю за дотриманням встановлених нормативів.

- перевірка організації та стану проведення інструментально-лабораторних вимірювань при здійсненні суб'єктом господарювання виробничого контролю за додержанням встановлених нормативів, умов дозволів на викиди та скиди забруднюючих речовин, впливом скидів на якість вод у встановлених контрольних створах, ефективності роботи газоочисних установок, у тому числі: виконання планів-графіків відбору проб та проведення вимірювань; відповідності об'єктів і показників контролю свідоцтву про атестацію та галузі атестації; документування процедур відбирання проб і вимірювань та відповідність вимогам нормативно-методичних документів, настанов з якості; своєчасності інформування відповідних підрозділів та керівництва суб'єкта господарювання про перевищення встановлених нормативів, неефективну роботу газоочисних установок;

ЛІТЕРАТУРА

1. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990р. №55-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
2. Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про економічну самостійність Української РСР» від 3.08.1990р. №143-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991р. №1264-ХІІ. <http://rada.gov.ua>
4. Постанова КМУ від 13.08.1993р. №641 «Про створення Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України». <http://rada.gov.ua/>
5. Постановою КМУ від 12.11.1993р. №925 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію Міністерства охорони навколишнього природного середовища України». <http://rada.gov.ua/>
6. Постанова КМУ від 17.11.2001р. №1520 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію». <http://rada.gov.ua/>
7. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» <http://rada.gov.ua/>
8. Указ Президента України від 13.04.2011р. №454/2011 «Про Положення про Державну екологічну інспекцію України». <http://rada.gov.ua/>
9. Постанова КМУ від 14.09.2001р. №995 «Про утворення територіальних органів Державної екологічної інспекції» <http://rada.gov.ua/>
10. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 10.09.2008 р. №464 «Про затвердження Порядку організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства». <http://rada.gov.ua>
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.2008р. №212 «Про затвердження Критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю)». <http://rada.gov.ua>
12. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 31.03.2003 № 56/м «Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх

справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів» .
<http://rada.gov.ua>

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984р. зі змінами на рік вивчення. <http://rada.gov.ua/>
14. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 05.07.2004р. №264 «Про затвердження Інструкції з оформлення органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України матеріалів про адміністративні правопорушення». <http://rada.gov.ua>
15. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.10.1995р. № 116 «Про затвердження Положення про порядок обчислення розміру відшкодування та сплати збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України». <http://rada.gov.ua>
16. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 04.03.2008р. №108 «Про затвердження Переліку основних питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю). <http://rada.gov.ua>

ДОДАТОК А

ПЕРЕЛІК

нормативно – правових та законодавчих актів з питань здійснення державного контролю Державною екологічною інспекцією

№ п/п	Назва документів	Рік введено ня	Яким документом затверджені, дата
Документи з питань організації проведення перевірок діяльності господарюючих суб'єктів та здійснення державного контролю			
1	Про затвердження Порядку обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища	1992	Постанова Верховної Ради України від 29.10.1992 № 2751 - XII
2	Про затвердження форми квитанції та інструкції щодо її застосування при стягненні штрафів (готівкою) на місці скоєння адміністративних правопорушень в галузі охорони навколишнього природного середовища	1997	Наказ Мінекобезпеки від 09.10.97 № 162, який зареєстровано в Мін'юсті 21.01.98 за № 27/2467
3	Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля	2002	Наказ Мінекоресурсів від 27.02.02 № 88, який зареєстровано в Мін'юсті 20.03.02 за № 276/6564
4	Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боеприпасів	2003	Наказ Мінекоресурсів від 31.03.03 № 56/М, який зареєстрований в Мін'юсті 14.04.03 за № 298/7619
5	Про затвердження Інструкції з оформлення органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України матеріалів про адміністративні правопорушення	2004	Наказ Мінприроди України від 05.07.04 № 264, який зареєстрований в Мін'юсті 27.07.04 за № 934/9533
6	Про затвердження Положення про порядок опломбування або опечатування підприємств, окремих їх цехів (дільниць) і одиниць обладнання у разі обмеження чи зупинення (тимчасово) діяльності підприємств і об'єктів	2004	Наказ Мінприроди України від 15.09.04 № 353, який зареєстрований в Мін'юсті 01.10.04 за № 1242/9841
7	Про взаємодію органів Мінприроди та органів державної виконавчої служби Мін'юсту		Спільний наказ Мінприроди та Мін'юсту від 30.08.2007 № 452/707/5, зареєстрований в Мін'юсті 07.09.2007 за № 1042/14309

8	Про затвердження Видів та норм забезпечення вогнепальною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертної дії, та спеціальними засобами державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища, Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та застосування вогнепальної зброї, бойових припасів до зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертної дії, та зазначених патронів, а також спеціальних засобів державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища органів, що входять до сфери управління Міністерства охорони навколишнього природного середовища України	2004	Наказ Мінприроди України від 12.10.04 № 386, який зареєстрований в Мін'юсті 27.10.04 за № 1382/9981
Контроль стану атмосферного повітря			
9	Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян – підприємців, які отримали такі дозволи	2002	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.02 р. № 302 із змінами, внесеними постановою КМУ від 16.06.2004 № 769
10	Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.98 № 456
11	Про затвердження Порядку організації та проведення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.99 № 343 із змінами, внесеними постановою КМУ від 24.09.99 № 1763, постановою КМУ від 17.11.01 № 1551
12	Про затвердження Програми поетапного припинення використання етилованого бензину в Україні	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.99 № 1825 із змінами, внесеними постановою КМУ від 17.04.02 № 542, постановою КМУ від 16.06.04 № 769
13	Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря”	1995	Наказ Мінприроди України від 10.12.2008 № 639, який зареєстрований в Мін'юсті 21.01.2009 за № 48/16064
14	Про затвердження Порядку проведення перевірки екологічних показників нафтопродуктів, які реалізуються шляхом оптової та роздрібної торгівлі	2004	Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.04 № 488
Контроль стану водних ресурсів			
15	Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів	1995	Наказ Мінприроди України від 20.07.2009 № 389, який зареєстрований в Мін'юсті 14.08.2009 за № 767/16783

16	Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плаваючих засобів територіальних та внутрішніх морських вод України	1995	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.95 № 484 із змінами, внесеними постановою КМУ від 29.03.02 № 433
17	Про затвердження Положення про порядок обчислення розміру відшкодування та сплати збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плаваючих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України та внесення змін і доповнень до наказу від 18.05.95 № 37	1995	Наказ Мінекобезпеки України від 26.10.95 № 116, який зареєстровано в Мін'юсті 27.12.95 за № 477/1013 із змінами, внесеними наказом Мінекоресурсів від 31.01.02 № 48
18	Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення і засмічення	1996	Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.96 № 269 із змінами, внесеними постановами КМУ від 29.03.02 № 431, від 09.09.2009 № 956, від 12.10.2011 № 1048
19	Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них	1996	Постанова Кабінету Міністрів України від 08.05.96 № 486, із змінами, внесеними постановами КМУ від 24.01.02 № 72 та від 15.02.2012 № 214
20	Про затвердження Методики обчислення розміру збитків від забруднення нафтою	2003	Постанова КМУ від 26.04.03 № 631
21	Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.99 № 465
Контроль за станом земель і надр			
22	Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства	1997	Наказ Мінекобезпеки від 27.10.97 № 171, який зареєстрований в Мін'юсті 05.05.98 за № 285/2725 із змінами внесеними наказом Мінприроди України від 04.04.2007 № 149
23	Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу	2007	Постанова КМУ від 25.07.2007 із змінами, внесеними постановами КМУ від 26.08.2009 № 901, від 24.02.2010 № 179 та постановою КМУ від 21.06.2010 № 477
24	Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	2004	Постанова КМУ від 25.08.2004 № 1094
25	Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого - економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь	2011	Постанова КМУ від 02.11.2011 № 1134

26	Про затвердження Порядку погодження природоохоронними органами матеріалів щодо вилучення (викуп у), надання земельних ділянок	2004	Наказ Мінприроди від 05.11.2004 № 434, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.11.2004 за № 1470/10069 із змінами, внесеними наказом Мінприроди від 21.08.2007 № 431
27	Деякі питання розпорядження земельними лісовими ділянками	2008	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.04.2008 № 610-р
28	Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення	1994	Постанова КМУ від 12.12.1994 № 827 (із змінами) в редакції постанови КМУ від 28.12.2011 № 1370
29	Про затвердження Положення про порядок списання запасів корисних копалин з обліку гірничодобувного підприємства	1995	Постанова КМУ від 27.01.1995 № 58
30	Про затвердження Положення про порядок надання гірничих відводів	1995	Постанова КМУ від 27.01.1995 № 59
31	Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами	2011	Постанова КМУ від 30.05.2011 № 594
32	Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами	2011	Постанова КМУ від 30.05.2011 № 615
33	Про затвердження Положення про Державну еколого - геологічну карту України масштабу 1: 200 000	2003	Наказ Мінекоресурсів України від 19.06.2003 № 116 – ДС, зареєстрований в Мін'юсті України 04.07.2003 за № 545/7866 із змінами, внесеними наказом Мінприроди від 30.03.2009 № 150
34	Про затвердження Регламенту погодження Мінприроди України надання надр у користування	2011	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 26.07.2011 № 262, зареєстрований в Мінюсті України 29.07.2011 за № 932/19670

35	Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами	2011	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 29.08.2011 № 303, зареєстрований в Мін'юсті 19.09.2011 за № 1097/19835
Контроль за поводженням з відходами			
36	Про затвердження Порядку одержання дозволу на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів	1995	Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.95 № 440 із змінами, внесеними постановою КМУ від 26.01.98 № 92, постановою КМУ від 07.05.98 № 656, постановою КМУ від 11.10.02 № 1518, постановою КМУ від 16.06.04 № 769, постановою КМУ від 16.12.2009 № 1391 постановою КМУ від 26.10.2011 №1158
37	Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів	2008	Постанова КМУ від 10.12.2008 № 1070
38	Про затвердження Інструкції про зміст і складання паспорта місць видалення відходів	1999	Наказ Мінекобезпеки від 14.01.1999 № 12, зареєстрований в Мін'юсті 03.02.1999 за №60/3353
39	Про затвердження Порядку вилучення, утилізації, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них	1996	Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.96 № 354 із змінами, внесеними постановою КМУ від 07.05.2008 № 433 та постановою КМУ від 10.08.2011 № 853
40	Про Програму використання відходів виробництва і споживання на період до 2005 року	1997	Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.97 № 668 із змінами, внесеними постановою КМУ від 15.06.99 № 1033, постановою КМУ від 01.10.99 № 1823, постановою КМУ від 10.10.01 № 1314 та постановою КМУ від 15.05.03
41	Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.98 № 1216 із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.10.02 № 1518

42	Про затвердження Порядку виявлення та обліку безхазяйних відходів	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.98 № 1217 із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.10.02 № 1518
43	Про затвердження Порядку розроблення, затвердження і перегляду лімітів на утворення та розміщення відходів	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.98 № 1218 із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.10.02 № 1518 та постановою КМУ від 11.04.2012 № 289
44	Про затвердження переліку особливо небезпечних хімічних речовин, виготовлення та реалізація яких підлягає ліцензуванню	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.98 № 1287
45	Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.98 № 1360 із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.10.02 № 1518
46	Про затвердження Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.99 № 2034
Екологічний контроль на державному кордоні			
47	Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон	1995	Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.95 № 198 із змінами, внесеними постановою КМУ від 28.06.97 № 704, постановою КМУ від 28.12.01 № 1788, постановою КМУ від 29.03.02 № 433, постановою КМУ від 21.05.2009 № 499 та постановою КМУ від 05.10.2011 № 1030
48	Про затвердження Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю	2010	Постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.2010 № 751

49	Про затвердження Порядку одержання дозволу на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів	1995	Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.95 № 440 із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.10.02 № 1518, постановою КМУ від 26.01.98 № 92, постановою КМУ від 07.05.98 № 656, постановою КМУ від 16.06.04 № 769, постановою КМУ від 16.12.2009 № 1391 та постановою КМУ від 26.10.2011 № 1158
50	Про затвердження Порядку здійснення екологічного контролю експортних партій брухту чорних і кольорових металів територіальними органами Міністерства екології та природних ресурсів України	1998	Постанова КМУ від 02.07.98 № 999 із змінами, внесеними постановою КМУ від 08.10.98 № 1625, постановою КМУ від 11.12.99 № 2272, постановою КМУ від 29.03.02 № 433 та постановою КМУ від 21.05.2009 № 499
51	Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.99 № 48 із змінами, внесеними постановою КМУ від 25.07.03 № 1161, постановою КМУ від 04.09.03 № 1402, постановою КМУ від 02.06.2010 № 391 та постановою КМУ від 13.06.2012 № 528
52	Про затвердження Порядку вивезення за межі України або знищення неякісних та непридатних до споживання товарів (предметів) гуманітарної допомоги	2000	Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.00 № 728
53	Інструкція щодо проведення радіаційного контролю транспортних засобів і вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України	2000	Наказ Мінекоресурсів України від 15.05.00 № 27, який зареєстрований в Мін'юсті 11.07.00 за № 411/4632

54	Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів	2000	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.07.00 №1120 із змінами, внесеними постановою КМУ від 28.09.00 № 1481 та постановою КМУ від 11.10.02 № 1518
55	Про заходи щодо забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у зв'язку з її приєднанням до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення	2000	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.00 № 1822 із змінами, внесеними постановою КМУ від 30.11.2011 № 1221
56	Про здійснення екологічного контролю у зоні діяльності митниць призначення та відправлення	2001	Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.01 № 1429
57	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів	2002	Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.02 № 733
Контроль рослинного та тваринного світу			
58	Про затвердження Методики розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища	1995	Наказ Мінекобезпеки України від 18.05.95 № 36, який зареєстрований у Мін'юсті 26.05.95 за № 155/691
59	Про затвердження Методики розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушень правил рибальства та охорони водних живих ресурсів	2004	Спільний наказ Мінагрополітики та Мінприроди від 12.07.2004 № 248/273, зареєстрований в Мін'юсті 12.11.2004 за № 1446/10045
60	Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	1998	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.04.1998 № 521
Контроль за виконанням Монреальського протоколу			
61	Про затвердження Програми припинення в Україні виробництва та використання озоноруйнуючих речовин	1996	Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.96 № 1274
62	Про посилення державного регулювання стосовно ввезення в Україну та вивезення з України озоноруйнуючих речовин	2002	Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.02 № 624 із змінами, внесеними постановою КМУ від 01.08.2006 № 1071
63	Про переліки товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та квот на 2012 рік	2011	Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1360

64	Про затвердження Порядку видачі погодження для отримання ліцензії на експорт та імпорт озоноруйнівних речовин і продукції, що їх містить	2010	Наказ Мінприроди від 30.12.2010 № 605, який зареєстрований у Мін'юсті 06.01.2011 за № 11/18749
Аналітичний контроль			
65	Про порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується	1996	Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.96 № 1100 із змінами, внесеними постановою КМУ від 24.01.2002 № 72
66	Про затвердження Інструкції про порядок перевірки точності результатів вимірювань у вимірювальних лабораторіях (ПМУ 15-99)	1999	Наказ Держстандарту України від 12.08.99 № 99, який зареєстрований у Мін'юсті 02.12.99 за № 833/4126 із змінами, внесеними наказом Держстандарту від 01.11.2005 № 319
67	Про затвердження Порядку акредитації вимірювальних лабораторій	1998	Наказ Держстандарту від 05.11.1998 № 886, зареєстрований в Мін'юсті 22.12.1998 за № 806/3246 із змінами, внесеними наказом Держкомстандарту від 04.12.2000 № 687
68	Про затвердження Правил акредитації на право проведення метрологічних робіт (ПМУ 18-2000)	2000	Наказ Держстандарту України від 04.12.00 № 687, який зареєстрований у Мін'юсті 12.03.01 за № 211/5402
Радіаційний контроль			
69	Деякі питання поводження з радіоактивними відходами	1996	Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.96 № 480 із змінами, внесеними постановою КМУ від 23.12.96 № 1543, постановою КМУ від 05.04.99 № 542, постановою КМУ від 28.09.00 № 1481, постановою КМУ від 23.04.01 № 367, постановою КМУ від 25.12.02 № 2015, постановою КМУ від 15.07.05 № 588 та постановою КМУ від 08.04.2009 № 323

70	Про створення Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання	1997	Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.97 № 847 із змінами, внесеними постановою КМУ від 18.10.99 № 1919, постановою КМУ від 16.11.00 № 1718, постановою КМУ від 18.01.03 № 51, постанови КМУ від 31.08.2005 № 846, постанови КМУ від 24.10.2007 № 1253, постанова КМУ від 17.04.2008 № 359 та постанови КМУ від 18.06.2012 № 544
71	Про затвердження Положення про порядок здійснення перевезення радіоактивних матеріалів територією України	2004	Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.04 № 1373 із змінами, внесеними постановою КМУ від 03.10.2007 № 1196
72	Про порядок розроблення регіональних програм захисту населення від впливу іонізуючих випромінювань	1999	Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.99 № 973
73	Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади та юридичних осіб, які провадять діяльність у сфері використання ядерної енергії, в разі виявлення радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання у незаконному обігу	2003	Постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.03 № 813 із змінами, внесеними постановою КМУ від 10.12.93 № 1897 та постановою КМУ від 09.06.2010 № 414
Регулювання природокористування, екологічна експертиза, моніторинг, ДФОНПС			
74	Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови КМУ від 10 серпня 1992 р. № 459	2002	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 321
75	Про Порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення	1992	Постанова КМУ від 10.08.1992 № 459 із змінами
76	Про Порядок передачі документації на державну екологічну експертизу	1995	Постанова КМУ від 31.10.1995 № 870 із змінами, внесеними постановою КМУ від 18.01.1999 № 57
77	Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля	1998	Постанова КМУ від 30.03.1998 № 391
79	Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища	1998	Постанова КМУ від 07.05.1998 № 634
80	Про затвердження переліку видів діяльності, що відносяться до природоохоронних	1998	Постанова КМУ від 17.09.1996 № 1147

81	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення природоохоронних заходів	2011	Постанова КМУ від 28.02.2011 № 163
82	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для зміцнення матеріально – технічної бази і методологічного забезпечення Державної екологічної інспекції та її територіальних органів	2011	Постанова КМУ від 27.07.2011 № 808
Міжнародні конвенції та угоди			
83	Про приєднання України до Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану	2003	Закон України від 09.07.2003 № 1067-IV
84	Про ратифікацію Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай)	2002	Закон України від 17.01.2002 № 2997-III
85	Оргуська конвенція про доступ до інформації	1999	Закон України від 06.07.1999 №832
86	Киотський протокол (міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів)	1997	Україна ратифікувала Киотський протокол 4 лютого 2004 року
87	Монреальський протокол (про речовини, що руйнують озоновий шар)	1989	Закон України від 04.03.1999 № 473 - XIУ
Законодавчі акти (закони, кодекси)			
88	Про охорону навколишнього природного середовища	1991	Закон України від 25.06.1991 № 1264 – XII із змінами, внесеними Законом України від 25.03.05 № 2505 – IV і Законом України від 02.06.05 № 2637 - IV
89	Про екологічну експертизу	1995	Закон України від 09.02.1995
90	Про екологічний аудит	2004	Закон України від 24.06.2004 № 1862/УІ
91	Про екологічну мережу України	2004	Закон України від 24.06.2004 № 1864-IV
92	Про природно – заповідний фонд України	1992	Закон України від 16.06.1992 № 2456 – XII із змінами, внесеними Законом України від 11.12.03 № 1377 - IV
93	Про охорону земель	2003	Закон України від 19.06.2003 № 962 – IV
94	Про державний контроль за використанням та охороною земель	2003	Закон України від 19.06.2003 № 963 –IV
95	Про меліорацію земель	2000	Закон України від 14.01.2000 № 1389 - XIV
96	Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах	2011	Закон України від 17.03.2011 № 3159 - УІ

97	Про Державний земельний кадастр	2011	Закон України від 07.07.2011 № 3613 - УІ
98	Про землеустрій	2003	Закон України від 22.05.2003 № 858 – ІУ (ст. 60)
99	Про виключну (морську) економічну зону України	1995	Закон України від 16.05.1995 № 162/95 – ВР із змінам, внесеними Законом України від 03.04.03 № 662-IV
100	Про тваринний світ	2001	Закон України від 13.12.2001 № 2894 – ІІІ
101	Про рослинний світ	1999	Закон України від 09.04.1999 № 591 – ХІV
102	Про Червону книгу України	2002	Закон України від 07.02.2002 № 3055 – ІІІ
103	Закон України «Про приєднання України до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення»	1999	Закон України від 14.05.1999 року № 662 - ХІУ
104	Про охорону атмосферного повітря	1992	Закон України від 16.10.1992 № 2707-ХІІ із змінами, внесеними Законом України від 03.06.2004 № 1745 - ІV
105	Про відходи	1998	Закон України від 05.03.1998 № 187/98 – ВР із змінами, внесеними Законом України від 07.03.2002 № 3073 – ІІІ і Законом України від 23.12.2004 № 2290 - ІV
106	Про мисливське господарство та полювання	2000	Закон України від 22.02.2000 № 1478 – ІІІ із змінами, внесеними Законом України від 20.04.2004 № 1695 - ІV
107	Про пестициди і агрохімікати	1995	Закон України від 03.02.1995 № 86/95-ВР із змінами, внесеними Законом України від 18.03.2004 № 1628 - ІV
108	Закон України «Про металобрухт»	1999	Закон України від 05.05.1999 № 619-ХІУ
109	Закон України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва»	2010	Закон України від 02.12.2010 року № 2739 - УІ
110	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	1997	Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (ст. 26 пункт 1: підпункти 37, 38, 54)
111	Закон України «Про місцеві державні адміністрації»	1999	Закон України від 09.04.1999 № 586-ХІУ (ст. 13, ст. 21)
112	Закон України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим»	2011	Закон України від 16.06.2011 № 3530 - УІ

113	Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»	2011	Закон України від 17.03.2011 № 3166 - УІ
114	Водний кодекс України	1995	Кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР із змінами, внесеними Законом України від ~ 23.12.2004 № 2285 – IV, Законом України від 23.12.2004 № 2288 – IV та Законом України від 25.03.2005 № 2505 - IV
115	Лісовий кодекс України	1994	Кодекс України від 21.01.1994 № 3852 – XII із змінами, внесеними Законом України від ~ 23.12.2004 № 2285 - IV і Законом України від 25.03.2005 № 2505 – IV
116	Кодекс України про надра	1994	Кодекс України від 27.07.1994 № 132/94 – ВР із змінами, внесеними Законом України від ~ 04.03.2004 № 1578 – IV, Законом України від 23.12.2004 № 2285 - IV і Законом України від 25.03.2005 № 2505 – IV
117	Земельний кодекс України	2001	Кодекс України від 25.10.2001 № 2768 – III із змінами, внесеними Законом України від ~ 12.05.2004 № 1709 – IV, Законом України від 06.10.2004 № 2059 – IV і Законом України від 14.12.2004 № 2229 - IV (Кодекс України від 12.18.1990 № 561-12 - втратив чинність)
118	Кодекс України про адміністративні правопорушення	1984	Кодекс України від 12.07.1984 № 80732 – 10 із змінами
119	Кримінальний кодекс України	2001	Кодекс України від 05.04.2001 № 2341- III (ст. 236-254) розділу «Злочини проти довкілля»
120	Бюджетний кодекс України	2010	Закон України від 08.07.2010 № 2456 - УІ
121	Податковий кодекс України	2010	Закон України від 02.12.2012 № 2755 - УІ
Положення про центральні та територіальні органи виконавчої влади			
122	Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України	2011	Указ Президента України від 13.04.2011 № 452/2011

123	Положення про Державну екологічну інспекцію України	2011	Указ Президента України від 13.04.2011 № 454/2011
124	Про затвердження положень про територіальні органи Держекоінспекції України	2011	Наказ Мінприроди України від 04.11.2011 № 429, зареєстрований в Мінюсті України 25.11.2011 за № 1347/20085
125	Положення про морські екологічні інспекції	2011	Наказ Мінприроди України від 04.11.2011 № 429, зареєстрований в Мінюсті України 25.11.2011 за № 1348/20085
126	Положення про Державне агентство лісових ресурсів України	2011	Указ Президента України від 13.04.2011 № 458/2011
127	Положення про Державне агентство земельних ресурсів України	2011	Указ Президента України від 08.04.2011 № 445/2011
128	Положення про Державне агентство водних ресурсів України	2011	Указ Президента України від 13.04.2011 № 453/2011
129	Положення про Державну службу геології та надр України	2011	Указ Президента України від 06.04.2011 № 391/2011
Адміністративна реформа			
133	Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади	2010	Указ Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010

ДОДАТОК Б

Таблиця Б1 - Види порушень природоохоронного законодавства та види стягнень, які передбачені КУпАП за ці правопорушення

Вид порушення	Стаття КУпАП	Вид стягнення (розмір штрафу)
Самовільне користування надрами, укладення угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право власності на надра	Ст.47	Штраф: на громадян 170-510грн. на посадових осіб 510-1700грн.
Самовільне захоплення водних об'єктів або самовільне водокористування, переуступка права водокористування, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на води	Ст.48	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.
Самовільна переуступка права лісокористування, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на ліси	Ст.49	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.
Самовільна переуступка права користування об'єктами тваринного світу, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на тваринний світ	Ст.50	Попередження або штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.
Псування сільськогосподарських та інших земель, забруднення їх хімічними і радіоактивними речовинами, нафтою та нафтопродуктами, неочищеними стічними водами, виробничими та іншими відходами, а так само невжиття заходів по боротьбі з бур'янами	Ст.52	Штраф: на громадян 340-1360грн. на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності 850-1700грн.
Використання земель не за цільовим призначенням, невиконання природоохоронного режиму використання земель, розміщення, проектування, будівництво, введення в дію об'єктів, які негативно впливають на стан земель, неправильна експлуатація, знищення або пошкодження протиерозійних гідротехнічних споруд, захисних лісонасаджень	Ст.53	Штраф: на громадян 85-425грн. на посадових осіб 255-510грн.
Самовільне зайняття земельної ділянки	Ст.53 ¹	Штраф: на громадян 170-850грн. на посадових осіб 340-1700грн.

Перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду	Ст.53 ²	Штраф: на посадових осіб 85-340грн.
Зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу, а також невиконання умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту	Ст.53 ³	Штраф: на громадян 170-340грн. на посадових осіб 340-850грн.
Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель	Ст.53 ⁴	Штраф: на громадян 510-1190грн. на посадових осіб 510-1700грн.
Порушення строків повернення тимчасово зайнятих земель або невиконання обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням	ч.1 Ст.54	Штраф: на громадян 170-340грн. на посадових осіб 255-510грн.
Непроведення рекультивациі порушених земель	ч.2 Ст.54	Штраф: на громадян 85-170грн. на посадових осіб 170-510грн.
Відхилення від затверджених в установленому порядку проектів землеустрою	Ст.55	Штраф: на громадян 85-340грн. на посадових осіб 255-510грн.
Самовільна забудова площ залягання корисних копалин, невиконання правил охорони надр і вимог щодо охорони довкілля, будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами, знищення або пошкодження спостережних режимних свердловин на підземні води, а також маркшейдерських і геодезичних знаків	ч.1 Ст.57	Штраф: на громадян 1700-3400грн. на посадових осіб 3400-5100грн.
Вибіркова відробка багатих ділянок родовищ, яка призводить до необґрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин, наднормативні втрати і наднормативне розубожування корисних копалин при видобуванні, псування родовищ корисних копалин та інші порушення вимог раціонального використання їх запасів	ч.2 Ст.57	Штраф: на посадових осіб 1700-3400грн.
Втрата маркшейдерської документації, невиконання вимог щодо приведення гірничих виробок і бурових свердловин, які ліквідуються або консервуються, в стан, що забезпечує безпеку населення, а також вимог щодо збереження	ч.3 Ст.57	Штраф: на посадових осіб 1700-5100грн.

родовищ, гірничих виробок і бурових свердловин на час консервації		
Порушення особливих умов спеціального дозволу на користування надрами, якщо це не пов'язано з отриманням доходу у великих розмірах (сума доходу у триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян).	ч.4 Ст.57	Штраф: на посадових осіб 5100-10200грн.
Порушення правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченню надр, яке може призвести чи призвело до недостовірної оцінки розвіданих запасів корисних копалин або умов для будівництва та експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, втрата геологічної документації, дублікатів проб корисних копалин і керна, необхідних при дальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ	Ст.58	Штраф: на посадових осіб 510-1700грн.
Забруднення і засмічення вод, порушення водоохоронного режиму на водозборах, яке спричиняє їх забруднення, водну ерозію ґрунтів та інші шкідливі явища	ч.1 Ст.59	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.
Введення в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без споруд і пристроїв, що запобігають забрудненню і засміченню вод або їх шкідливому діянню	ч.2 Ст.59	Штраф: на посадових осіб 51-136грн.
Забруднення і засмічення територіальних і внутрішніх морських вод внаслідок скидів із суден, здійснених без дозволу спеціально уповноважених на те державних органів або з порушенням встановлених правил	ч.1 Ст.59 ¹	Штраф: на посадових осіб 595-1190грн.
Проведення навантажувальних та розвантажувальних робіт, що можуть призвести до забруднення територіальних і внутрішніх морських вод, без дозволу органів державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, якщо одержання такого дозволу передбачено законодавством України	ч.2 Ст.59 ¹	Штраф: на посадових осіб 340-680грн.
Неповідомлення адміністрації найближчого порту України про проведення внаслідок крайньої	ч.3 Ст.59 ¹	Штраф: на посадових осіб судна або іншого плавучого засобу 680-

необхідності без належного на те дозволу скидання у море шкідливих речовин з судна або іншого плавучого засобу, повітряного судна, платформи чи іншої штучно спорудженої у морі конструкції, а у випадках скидання з метою поховання - і органу, який видає дозволу та таке скидання, одразу після здійснення або в ході здійснення такого скидання		1190 грн.
Забір води з порушенням планів водокористування, самовільне проведення гідротехнічних робіт, безгосподарне використання води (добутої або відведеної з водних об'єктів), порушення правил ведення первинного обліку кількості вод, що забираються з водних об'єктів і скидаються до них, та визначення якості вод, що скидаються	Ст.60	Штраф: на посадових осіб 85-136грн.
Пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв	ч.1 Ст.61	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.
Порушення правил експлуатації водогосподарських споруд і пристроїв	ч.2 Ст.61	Штраф: на посадових осіб 85-136грн.
Невиконання капітаном або іншими особами командного складу судна чи іншого плавучого засобу передбачених чинним законодавством обов'язків по реєстрації в суднових документах операцій з речовинами, шкідливими для здоров'я людей або для живих ресурсів моря, чи сумішами, які містять такі речовини понад установлені норми, внесення зазначеними особами до суднових документів неправильних записів про ці операції або незаконне відмовлення пред'явити такі документи відповідним посадовим особам	Ст.62	Штраф: 85-136грн.
Використання ділянок земель державного лісового фонду для розкорчовування, спорудження будівель, переробки деревини, влаштування складів і т. ін. без належного дозволу на використання цих ділянок	Ст.63	Штраф: на громадян 51-170грн. на посадових осіб 153-306грн.
Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини та заготівлі живиці	Ст.64	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 85-136грн.

Незаконна порубка і пошкодження дерев і чагарників; знищення або пошкодження лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення	Ст.65	Штраф: на громадян 85-170грн. на посадових осіб 119-340грн.
Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень вздовж берегів річок, каналів, навколо водних об'єктів, гідротехнічних споруд, на смугах відводу автомобільних доріг, залізниць та інших захисних лісових насаджень	Ст.65 ¹	Штраф: на громадян 51-170грн. на посадових осіб 119-340грн.
Знищення або пошкодження підросту в лісах	Ст.66	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку	Ст.67	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Порушення правил та інструкцій по відновленню, поліпшенню стану і породного складу лісів, підвищенню їх продуктивності, а також по використанню ресурсів спілої деревини	Ст.68	Штраф: на посадових осіб 51-136грн.
Пошкодження сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду	Ст.69	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Самовільне сінокосіння і пасіння худоби в лісах і на землях державного лісового фонду, не вкритих лісом, самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід і т. ін. на ділянках, де це заборонено або допускається тільки за лісовими квитками	ч.1 Ст.70	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Збирання дикорослих плодів, горіхів, ягід і т. ін. з порушенням установлених строків їх збирання	ч.2 Ст.70	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, транспортних шляхів, магістральних трубопроводів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає шкідливому впливу на стан і відтворення лісів	Ст.71	Штраф: на посадових осіб 51-119грн.

Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, промисловими і комунально-побутовими викидами, відходами і покидьками, що спричиняє його усихання чи захворювання	Ст.72	Штраф: на громадян 170-510грн. на посадових осіб 510-850грн.
Засмічення лісів відходами	Ст.73	Штраф: на громадян 85-170грн. на посадових осіб 170-340грн.
Знищення або пошкодження лісоосушувальних каналів, дренажних систем і шляхів на землях державного лісового фонду	Ст.74	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Знищення корисної для лісу фауни	Ст.76	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-119грн.
Порушення вимог пожежної безпеки в лісах	ч.1 ст.77	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 51-170грн.
Знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі	ч.2 ст.77	Штраф: на громадян 51-170грн. на посадових осіб 119-204грн.
Випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків та опалого листя на землях сільськогосподарського призначення, у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах без дозволу органів державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу, а так само невжиття особою, яка одержала дозвіл на випалювання зазначеної рослинності або її залишків та опалого листя, заходів щодо своєчасного їх гасіння	ч.1 ст.77 ¹	Штраф: на громадян 170-340грн. на посадових осіб 850-1190грн.
Ті самі дії, вчинені в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	ч.2 ст.77 ¹	Штраф: на громадян 340-680грн. на посадових осіб 1190-1700грн.
Викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом,	ч.1 Ст.78	Штраф: на посадових осіб 85-136грн.

інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів		
Перевищення гранично допустимих рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря або вплив фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у випадках, коли необхідність одержання такого дозволу передбачена законодавством	ч.2 Ст.78	Штраф: на посадових осіб 85-119грн.
Порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ у господарських цілях	Ст.78 ¹	Штраф: 85-119грн.
Введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря	ч.1 Ст.79	Штраф: на посадових осіб 85-136грн.
Порушення правил експлуатації, а також невикористання встановлених споруд, устаткування, апаратури для очищення і контролю викидів в атмосферу	ч.2 Ст.79	Штраф: на посадових осіб 85-136грн.
Випуск в експлуатацію автомобілів, літаків, суден та інших пересувних засобів і установок, у яких вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах, а також рівень впливу фізичних факторів, здійснюваного, утворюваного ними під час роботи, перевищують установлені нормативи	Ст.80	Штраф: на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності 1360-1700грн.
Експлуатація громадянами автотранспортних та інших пересувних засобів і установок, у яких вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах, а також рівень впливу фізичних факторів, здійснюваного, утворюваного ними під час роботи, перевищують установлені нормативи	Ст.81	Штраф: 510-850грн.

Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення	Ст.82	Штраф: на громадян 340-1360грн. на посадових осіб 850-1700грн.
Порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами або неподання чи подання звітності щодо утворення, використання, знешкодження та видалення відходів з порушенням встановлених строків, а так само порядку подання такої звітності	Ст.82 ¹	Штраф: на посадових осіб 51-85грн.
Виробництво продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку	Ст.82 ²	Штраф: на посадових осіб 51-255грн.
Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки	Ст.82 ³	Штраф: на посадових осіб 51-85грн.
Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища	Ст.82 ⁴	Штраф: на посадових осіб 34-85грн.
Передача відходів з порушенням установлених правил на зберігання, оброблення або видалення підприємствам чи організаціям, що не мають відповідного дозволу на проведення цих операцій	Ст.82 ⁵	Штраф: на громадян 17-51грн. на посадових осіб 34-85грн.
Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золовідвалів тощо)	Ст.82 ⁶	Штраф: на посадових осіб 34-85грн.
Порушення порядку обліку придбання та експлуатації хімічних джерел струму або порядку обліку обсягів накопичення	ч.1 Ст.82 ⁷	Штраф: на посадових осіб 51-85грн.

відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію		
Ненадання в установленому порядку інформації або надання неправдивої інформації щодо обсягів придбання та експлуатації нових хімічних джерел струму, обсягів накопичення відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію	ч.2 Ст.82 ⁷	Штраф: на посадових осіб 85-170грн.
Непередача в установленому порядку відпрацьованих небезпечних хімічних джерел струму ємністю 7 А/год та більше на утилізацію підприємствам, що здійснюють діяльність із заготівлі та утилізації відпрацьованих хімічних джерел струму	ч.3 Ст.82 ⁷	Штраф: на посадових осіб 85-170грн.
Порушення правил застосування, зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації та захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів	Ст.83	Штраф: на громадян 51-119грн. на посадових осіб 119-170грн.
Порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням установленого для певної території (регіону, мисливського господарства, обходу тощо) порядку здійснення полювання), яке не мало наслідком добування, знищення або поранення тварин, а також транспортування або перенесення добутих тварин чи їх частин без відмітки цього факту в контрольній картці обліку добутої дичини і порушень правил полювання та в дозволі на їх добування	ч.1 ст.85	Попередження або штраф: на громадян 102-1020грн. на посадових осіб 510-1530грн.
Порушення правил рибальства	ч.3 Ст.85	Попередження або штраф: на громадян 34-170грн. на посадових осіб 170-510грн.
Експлуатація на водних об'єктах водозабірних споруд, не забезпечених рибозахисним обладнанням, якщо його наявність передбачена відповідними нормативами, або з неефективно	Ст.86 ¹	Штраф: на громадян 17-102грн. на посадових осіб 85-136грн.

працюючим рибозахисним обладнанням		
Порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин	ч.1Ст.87	Штраф: на громадян 51-85грн. на посадових осіб 85-119грн.
Невжиття заходів щодо запобігання загибелі диких тварин, погіршенню середовища їх перебування та умов міграції або добування диких тварин, які зазнають лиха,	ч.2Ст.87	Штраф: 85-119грн.
Жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі	Ст.89	Штраф: 153-340грн.
Невиконання правил і норм у процесі створення нових штамів мікроорганізмів, біологічно активних речовин та інших продуктів біотехнологій	ч.1Ст.90 ¹	Штраф: на громадян 85-136грн. на посадових осіб 119-170грн.
Невиконання правил і норм екологічної безпеки у процесі виробництва, зберігання, транспортування, використання, знешкодження, ліквідації, захоронення мікроорганізмів, біологічно активних речовин та інших продуктів біотехнологій	ч.2Ст.90 ¹	Штраф: на громадян 85-136грн. на посадових осіб 119-170грн.
Здійснення в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, а також територій, зарезервованих для наступного заповідання, забороненої господарської та іншої діяльності, порушення інших вимог режиму цих територій та об'єктів, самовільна зміна їх меж, невжиття заходів для попередження і ліквідації негативних наслідків аварій або іншого шкідливого впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду	Ст.91	Штраф: на громадян 153-408грн. з конфіскацією знарядь і засобів вчинення правопорушення та незаконно добутих природних ресурсів чи без такої; на посадових осіб 255-510грн. з конфіскацією знарядь і засобів вчинення правопорушення та незаконно добутих природних ресурсів.
Впровадження відкриттів, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, раціоналізаторських пропозицій, нової техніки, технологій і систем, речовин і матеріалів, що не відповідають встановленим нормативам екологічної безпеки та іншим вимогам щодо охорони довкілля	Ст.91 ¹	Штраф: на громадян 51-85грн. на посадових осіб 68-119грн.
Перевищення затверджених лімітів та нормативів використання природних ресурсів	Ст.91 ²	Штраф: на громадян 51-306грн. на посадових осіб 153-510грн.

Приховування перевищення встановлених лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів	Ст.91 ³	Штраф: на посадових осіб 34-85грн.
Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством	Ст.91 ⁴	Штраф: на посадових осіб 51-170грн.
Порушення посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності правил і норм ядерної та радіаційної безпеки	ч.1 Ст.95	Штраф 170-1700грн.
Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення,	ч.2 Ст.95	Штраф 1700-3400грн.
Знищення або пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах, невжиття заходів для їх охорони, а також самовільне перенесення в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення	Ст.153	Штраф: на громадян 170-510грн. на посадових осіб або фізичних осіб - підприємців 510-850грн.
Введення в обіг (випуск на ринок України, в тому числі з ремонту) або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів, сертифікатів відповідності, норм, правил і зразків (еталонів) щодо безпечності, якості, комплектності та упаковки (за винятком випадків, передбачених законодавством України),	Ст.167	Штраф: на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадян - власників підприємств чи уповноважених ними осіб 340-1700грн.
Невиконання законних розпоряджень чи приписів, інших законних вимог посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, радіаційної безпеки або охорону природних ресурсів, ненадання їм необхідної інформації або надання неправдивої інформації, вчинення інших перешкод для виконання покладених на них обов'язків	Ст.188 ⁵	Штраф: на громадян 153-255грн. на посадових осіб 255-765грн.

Навчальне електронне видання

ЛОЄВА Інеса Дмитрівна
ТИМОЦУК Марина Олександрівна

ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ

Конспект лекцій

Видавець і виготовлювач

Одеський державний екологічний університет

вул. Львівська, 15, м. Одеса, 65016

тел./факс: (0482) 32-67-35

E-mail: info@odeku.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 5242 від 08.11.2016